

**Meža uzraudzības padomes (FSC)
Meža aizsardzības programmas (FCP) pagaidu standarta galīgā versija
meža apsaimniekošanas sertifikācijai Latvijā
V2-0**

A. IEVADS

Šajā dokumentā ir aprakstīts zinātnisko sertifikācijas sistēmu izmantotais pagaidu standarts meža sertifikācijas novērtēšanai Latvijā. Šie standarti attiecas gan uz dabiskiem, gan plantāciju mežiem. Tiklīdz tiks pieņemts oficiāli FSC akreditēts standarts izmantošanai Latvija, uz tā balstīsies visi turpmākie novērtējumi. Šis standarts atbilst visām piemērojamām FSC starptautiskajām politikas nostādņām, standartiem un ieteikumiem.

B. STANDARTA IZMANTOŠANA

Atbilstību šim vispārējam standartam nosaka, izvērtējot apsaimniekošanas darbības apsaimniekojamā meža teritorijā atbilstoši katram standarta kritērijam un salīdzinot tās ar kritērijā noteiktajām izpildes robežvērtībām. Standarta kritēriji attiecas uz visiem mežiem, kas ietilpst standarta darbības jomā, ieskaitot nelielas un/vai zemas intensitātes apsaimniekotus meža īpašumus (*SLIMF- small and/or low intensity managed forests*), ja vien nav noteikts citādi.

Pielāgojot šo standartu konkrētas meža apsaimniekošanas darbības novērtēšanai, to var pārstrukturēt, lai uzlabotu tā īstenošanu praksē, vai lai ieinteresētajām pusēm atvieglotu standarta interpretāciju, taču vienīgi tādā gadījumā, ja pirms tam ir saņemts apstiprinājums no meža apsaimniekošanas sertifikācijas SCS vadītāja. Standarta pārstrukturēšana vai pielāgošana nedrīkst ietekmēt atbilstības prasības un lēmumu par sertifikāta piešķiršanu. Ja tiek iesniegta sūdzība vai pārsūdzības prasība, tiek piemēroti visi standarta kritēriji.

1. PRINCIPS. LIKUMU UN FSC PRINCIPU IEVĒROŠANA

Meža apsaimniekošanā ir jārespektē visi valstī esošie likumi, starptautiskie līgumi un vienošanās, kurus attiecīgā valsts ir parakstījusi, kā arī visi FSC principi un kritēriji.

1.1. Meža apsaimniekošanā ir jāievēro visi valstī spēkā esošie normatīvie akti un administratīvās prasības.

Izpildes indikatori:

- 1.1.1) Meža apsaimniekotājs ievēro LR spēkā esošo, saistošo likumu un normatīvo aktu prasības.
- 1.1.2) Meža apsaimniekotājs un tā darbinieki atbilstoši viņu darba pienākumiem ievēro saistošo LR spēkā esošo normatīvo aktu prasības, kā arī uztur šīs prasības apakšuzņēmējiem un kontraktoriem
- 1.1.3) Pārkāpumu biežums un būtība *nелиecina* par plašu un sistemātisku prasību neievērošanu; konstatējot pārkāpumu, meža apsaimniekotājs nekavējoties rīkojas, lai veiktu pasākumus neatbilstības novēršanai. Meža apsaimniekotājam un tā darbiniekiem ir pieejamas un zināmas saistošo LR spēkā esošo normatīvo aktu prasības meža apsaimniekošanas jautājumos.
- 1.1.4) Spēkā esošo normatīvo aktu prasības attiecībā uz meža apsaimniekošanu tiek pilnībā kontrolētas.
Piezīme: Neatbilstība šim darbības rādītājam ir *nopietns trūkums*, kas izslēdz sertifikācijas iespēju, līdz tās pienācīgai novēršanai.

1.2. Visi paredzētie un likumā noteiktie maksājumi – nodevas, honorāri, nodokļi un citi maksājumi – ir samaksāti.

Izpildes indikatori:

- 1.2.1) Meža apsaimniekotājam ir pierādījumi, kas apliecina, ka nodokļi, honorāri un citi maksājumi, kurus nosaka normatīvie akti, vai noslēgtie līgumi ir savlaicīgi nomaksāti. Nav pieļaujama ilgstoša maksājumu kavēšana.
 - 1.2.2) Meža apsaimniekotājs saglabā dokumentus par visiem veiktajiem maksājumiem un uzrāda tos SCS (Zinātniskās sertifikācijas sistēmas) auditoriem.
- ### 1.3. Valstīs, kas ir parakstījušas starptautiski saistošos līgumus, tādus kā CITES, ILO Konvencija, ITTA un Konvencija par bioloģisko daudzveidību, ir jārespektē visu šo līgumu prasības.

Izpildes indikatori:

- 1.3.1) Meža apsaimniekotājam ir jābūt informētam par visiem noteikumiem, kas ir piemērojami meža apsaimniekošanā, un kas ietverti visos saistošajos starptautiskajos līgumos un vienošanās, kuras Latvija ir parakstījusi un/vai ir kuri ir uzskaitīti šī dokumenta 2.pielikumā
- 1.3.2) Meža apsaimniekotājam ir pieejamas saistošās starptautiskās vienošanās, kuras Latvija ir parakstījusi un tās tiek ievērotas meža apsaimniekošanā.
Pārbaudes līdzekļi:
 - meža apsaimniekotājam ir saistošo starptautisko vienošanos saraksts, kas rezumē prasības, kuras meža apsaimniekotājs ievēro;
 - minētais saraksts ir publiski pieejams.

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

1.4. Sertificētājiem, kā arī ieinteresētajām un iesaistītajām pusēm sertifikācijas nolūkos ir jāizvērtē katrs konkrētais gadījums, kad pastāv konflikti starp likumiem, noteikumiem un FSC principiem un kritērijiem.

Izpildes indikatori:

- 1.4.1) Meža apsaimniekotājs veic analīzi, lai atklātu konfliktus, kas varētu rasties starp spēkā esošajiem LR normatīvajiem aktiem, FSC principiem un kritērijiem un starptautiskiem nolīgumiem, un informē SCS auditorus par visiem šādiem konfliktiem.
- 1.4.2) Meža apsaimniekotājs ir konsultējies ar sertifikācijas organizāciju pārstāvjiem par Latvijas FSC standarta interpretāciju un iespējamiem risinājumiem, lai novērstu 1.4.1. punktā atklātās neatbilstības.

1.5. Apsaimniekotajām mežu teritorijām ir jābūt pasargātām no nelikumīgas mežizstrādes, apbūves un cita veida neatļautām darbībām.

Izpildes indikatori:

- 1.5.1) Meža apsaimniekotājs, atklājot nelegālu darbību (piemēram, nelikumīgu koku ciršanu) nekavējoties informē kompetentās valsts un/vai pašvaldību iestādes un dokumentē attiecīgo notikumu.
- 1.5.2) Meža apsaimniekotājs nodrošina cilvēku un finanšu resursus aizliegtu darbību uzraudzībai, lai tās tiktu atklātas un ierobežotas un lai vajadzības gadījumā par tām ziņotu attiecīgajām iestādēm.
- 1.5.3) Meža apsaimniekotājs skaidri iezīmē dabā ar robežzīmēm teritorijas, kurās tiek veikta kāda saimnieciskā darbība.

1.6. Meža apsaimniekotājiem ir jāspēj apliecināt savas ilgtermiņa saistības stingri ievērot FSC principus un kritērijus.

Izpildes indikatori:

- 1.6.1) Apsaimniekošanas plānā vai citā atbilstošā publiski pieejamā dokumentā ir skaidri definēta apņemšanās ievērot FSC principus un kritērijus. Ja meža apsaimniekotājs izmanto apakšuzņēmēju pakalpojumus, arī viņiem ir jāapņemas ievērot FSC principu un kritēriju prasības.

Pārbaudes līdzekļi:

- līgumos skaidri un saprotami jānorāda, ka apakšuzņēmējiem ir jāievēro FSC principi un kritēriji.
- 1.6.2) Meža apsaimniekotājs nodrošina, ka darbiniekiem un pakalpojumu sniedzējiem rakstveidā vai elektroniski ir pieejami FSC principu un kritēriju eksemplāri.
 - 1.6.3) Meža apsaimniekotājs sniedz informāciju par visām meža teritorijām, par kuru apsaimniekošanu viņam ir kāda atbildība, lai pierādītu atbilstību FSC nostādnēm gadījumos, kad tiek veikta tikai daļas teritoriju sertifikācija un vai atsevišķu teritoriju izslēgšanu no sertifikāta darbības jomas.
 - 1.6.4) Meža apsaimniekotājs meža teritorijās, kas neietilpst sertifikāta darbības jomā, neveic darbības, kas tieši pārkāpj FSC principus un kritērijus.

2. PRINCIPS. ĪPAŠUMTIESĪBAS, LIETOŠANAS TIESĪBAS UN ATBILDĪBA

Zemes un meža resursu ilgtermiņa īpašuma un lietošanas tiesībām ir jābūt skaidri noteiktām, juridiski nodibinātām un apliecinātām ar dokumentiem.

2.1 Ir jābūt skaidriem pierādījumiem, kas liecina par meža zemes ilgtermiņa lietošanas tiesībām (piemēram, Zemesgrāmatu akts, tradicionālās tiesības vai nomas līgumi).

Izpildes indikatori:

2.1.1) Meža apsaimniekotājam ir jāpierāda, ka tā īpašuma un lietošanas tiesības uz zemi un meža resursiem ir skaidri noteiktas, juridiski nodibinātas un dokumentētas.

Juridisku izmantošanas tiesību veidi:

- apliecinātas Zemesgrāmatu akta kopijas apsaimniekojamai meža platībai(-ām);
- pilnīgas varas īpašumtiesības;
- Ilgtermiņa vai atjaunojamās nomas tiesības;
- Ilgtermiņa vai atjaunojami īpaši apsaimniekošanas līgumi;
- citi ilgtermiņa vai atjaunojamu apsaimniekošanas tiesību un atbildības piešķiršanas veidi meža apsaimniekotājam.

2.1.2) Izmantojot lietošanas tiesību līgumus, meža apsaimniekotājam ir jābūt dokumentiem, kas apliecina tā juridiskās tiesības uz apsaimniekojamo īpašumu un dod tiesības veikt meža apsaimniekošanu un izmantot meža resursus vismaz 10 gadus apsaimniekojamā īpašumā, kura atbilstība sertifikācijai tiek novērtēta.

2.1.3) Ja meža teritorijai ir vairāki apsaimniekotāji, jebkādas saimnieciskās darbības tajā veic tikai ar visu apsaimniekotāju brīvprātīgu piekrišanu.

2.1.4) Meža apsaimniekotājam ir dokumentāli fiksēta procedūra meža platību kartēšanai un zemes robežu marķēšanai dabā.

Pārbaudes līdzekļi:

- ir zemes robežu plāns; meža īpašums ir marķēts ar robežzīmēm dabā

2.2. Vietējai sabiedrībai, kurai ir likumīgas vai tradicionālas īpašuma vai lietošanas tiesības, ir jā saglabā kontrole pār darbībām mežā tādā apmērā, kas nepieciešams, lai aizsargātu savas tiesības vai resursus, ja vien tā ar savu brīvu un apzinātu piekrišanu nav nodevusi šo kontroli citām institūcijām.

Izpildes indikatori:

2.2.1) Meža apsaimniekotājam ir pienākums uz klausīt vietējo sabiedrību un/vai citas ieinteresētās puses, kurām ir likumīgas vai tradicionālas tiesību vai lietošanas tiesības uz apsaimniekojamo meža teritoriju, ja tās vērsas pie meža apsaimniekotāja ar šādu informāciju, un norādīt šo tiesību veidu apsaimniekošanas plānā. Atbilstoši saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei, platības, uz kurām attiecas šīs tiesības, ir jāatzīmē apsaimniekojamās teritorijas kartēs.

Likumīgu vai tradicionālu īpašumtiesību vai lietošanas tiesību piemēri:

- publiskā ceļa servitūts;
- noteiktie servitūti;

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

- nekoksnes resursu ieguve;
- pastaigas mežā, makšķerēšana, medības vai citi atpūtas veidi;
- malkas ieguve;
- kultūrvēsturiski nozīmīgu vietu, piemēram, svētvietu, apskate.

2.2.2) Ja vietējā sabiedrība ir daļēji vai pilnībā nodevusi savas likumīgās vai tradicionālās tiesības vai lietošanas tiesības, tas ir dokumentāri jāapliecina ar līgumiem un/vai intervijām ar vietējās sabiedrības pārstāvjiem, pierādot, ka tas darīts ar brīvu un apzinātu piekrišanu.

2.2.3) Meža apsaimniekotājs ir noteicis tikai pamatotus ierobežojumus brīvai pieejai mežam un citiem meža resursiem veidā, kas ir saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem.

2.2.4) Meža apsaimniekotājs ir nodrošinājis brīvi publiski pieejamu informāciju par meža teritorijā noteiktajiem pamatotajiem ierobežojumiem brīvai pieejai.

Piemēri veidiem, kādos iespējams informēt sabiedrību:

- informatīvas norādes;
- raksti;
- publikācijas.

2.3. Strīdu izšķiršanai par īpašumtiesībām un lietošanas tiesībām ir jāizmanto piemēroti mehānismi. Sertifikācijas novērtējumā noteikti tiks ņemti vērā ikviena neizšķirta strīda apstākļi un izskatīšanas stadija. Būtiski svarīgi strīdi, kuros iesaistīts ievērojams skaits ieinteresēto pušu, parasti izslēdz sertifikācijas iespēju.

Izpildes indikatori:

2.3.1) Strīdus saistībā ar zemes īpašumtiesībām vai lietošanas tiesībām izšķir vai apspriež sistemātiskā un likumīgā veidā, dodot priekšroku brīvprātīgām un izlīguma metodēm, nevis tiesvedībai (piem., strīda izskatīšanai tiesā).

Pārbaudes līdzekļi:

- ir jāsaņem un jāuzrāda SCS auditoriem dokumenti, kas attiecas uz agrākiem vai esošiem strīdiem saistībā ar īpašumtiesībām vai lietošanas tiesībām
- ir dokumentāri apstiprināti līgumi un/vai mehānismi ar īpašumtiesībām vai lietošanas tiesībām saistīto strīdu risināšanai.

2.3.2) Visi ar īpašuma un lietošanas tiesībām saistītie strīdi ir dokumentēti.

2.3.3) Strīdu atrisināšana notiek LR normatīvajos aktos paredzētā kārtībā.

3. PRINCIPS. PAMATIEDZĪVOTĀJU TIESĪBAS

Ir jāatzīst un jārespektē pamatiedzīvotāju likumīgās un tradicionālās īpašuma lietošanas un apsaimniekošanas tiesības uz savu zemi, teritorijām un resursiem.

Piezīme: šis Princips nav piemērojams Latvijas situācijā, jo latvieši ir savas zemes pamatiedzīvotāji, tādēļ Latvijā nav pamatiedzīvotāju Standarta definīcijas kontekstā

3.1. Pamatiedzīvotājiem ir jākontrolē meža apsaimniekošana savās zemēs un teritorijās, ja vien viņi nav brīvprātīgi un apzināti piekrituši nodot šo kontroli citām institūcijām.

Darbības rādītāji:

3.1.1) Kritērijs nav piemērojams, jo latvieši ir Latvijas pamatiedzīvotāji.

3.2. Mežu apsaimniekošana nedrīkst tieši vai netieši apdraudēt vai ierobežot pamatiedzīvotāju resursus vai īpašuma tiesības.

Darbības rādītāji:

3.2.1) Kritērijs nav piemērojams, jo latvieši ir Latvijas pamatiedzīvotāji.

3.3. Meža apsaimniekotājam sadarbībā ar pamatiedzīvotājiem ir skaidri jānosaka, jārespektē un jāaizsargā tās vietas, kurām pamatiedzīvotāji piešķir īpašu kultūras, ekoloģisku, ekonomisku vai reliģisku nozīmi.

Darbības rādītāji:

3.3.1) Kritērijs nav piemērojams, jo latvieši ir Latvijas pamatiedzīvotāji.

3.4. Pamatiedzīvotājiem jāsaņem kompensācija, ja tiek izmantotas viņu tradicionālās zināšanas par koku sugu pielietojumu vai meža apsaimniekošanas paņēmieniem. Oficiāla, no pamatiedzīvotāju puses brīvprātīga un apzināta vienošanās par šādām kompensācijām ir jāpanāk pirms mežsaimniecības darbību uzsākšanas.

Darbības rādītāji:

3.4.1) Kritērijs nav piemērojams, jo latvieši ir Latvijas pamatiedzīvotāji.

4. PRINCIPS. ATTIECĪBAS AR VIETĒJO SABIEDRĪBU UN STRĀDNIĒKU TIESĪBAS

Meža apsaimniekošanas darbībām ir jāuztur nemainīgā līmenī vai jāuzlabo meža darbinieku un vietējās sabiedrības ilgtermiņa sociālā un ekonomiskā labklājība.

4.1. Apsaimniekojamās teritorijas vai tās tuvākās apkārtnes iedzīvotājiem jārada labvēlīgi apstākļi nodarbinātības, apmācības un citu pakalpojumu ziņā.

Izpildes indikatori:

4.1.1) Piedāvājot darbu un slēdzot līgumus, priekšroka tiek dota kvalificētiem speciālistiem no vietējo iedzīvotāju vidus. Meža apsaimniekotājs aktīvi atbalsta vietējo darbaspēku.

Piemēram:

- darba iespējas un līgumsaistības vispirms tiek piedāvātas vietējiem iedzīvotājiem pirms tās tiek reklamētas ārpus rajona robežām.

4.1.2) Meža apsaimniekotājs piedalās apmācību programmu izstrādē vai pats tās izstrādā, tādējādi paaugstinot vietējo darbinieku prasmes un kvalifikāciju.

4.1.3) Meža apsaimniekotājs izvērtē pašvaldību priekšlikumus sadarbībai ar iedzīvotājiem nodarbinātības, apmācības un citu pakalpojumu ziņā.

4.1.4) Ņemot vērā izmaksas un kvalitāti, meža apsaimniekotājs dod priekšroku vietējiem aprīkojuma pārdevējiem un dažādu pakalpojumu sniedzējiem.

Piemēram:

- tiek izmantoti vietējo banku, apdrošināšanas sabiedrību u.c. pakalpojumi.

4.1.5) Darbinieku darba laiks, atalgojuma sistēma tiek noteikta saskaņā ar normatīvajiem aktiem un darba koplīgumu, ja tāds ir noslēgts.

4.2. Meža apsaimniekotājiem, attiecībā uz darbinieku un viņu ģimeņu veselību un darba drošību, ir jāizpilda vai jāpārsniedz visas prasības, ko paredz attiecīgie likumi un/vai noteikumi.

Izpildes indikatori:

4.2.1) Meža apsaimniekotājs plāno darba aizsardzības pasākumus atbilstošas darba vides nodrošināšanai.

4.2.2) Ir izstrādāti normatīvajos aktos paredzētie dokumenti darba aizsardzības jomā, atbilstoši veicamajam darbam.

4.2.3) Visiem darbiniekiem ir pieejams atbilstošs drošības aprīkojums, darbinieki ir ieguvuši atbilstošu kvalifikāciju, par ko ir izsniegts apliecinošs dokuments.

4.2.4) Meža apsaimniekošanas darbos izmantojamajam darba aprīkojumam jābūt ar periodiski pārbaudītam atbilstoši ražotāja instrukcijām.

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

- 4.2.5) Meža apsaimniekošanas darbos iesaistītie darbinieki un līgumpartneri, atbilstoši veicamajam darbam, ir informēti par prasībām darba aizsardzības jomā.
- 4.2.6) Meža apsaimniekotājs uztur darba aizsardzības dokumentāciju atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam.
- 4.2.7) Meža apsaimniekotāja politika un darba prakse garantē visiem darbiniekiem vienlīdzīgu attieksmi (bez diskriminācijas rases, dzimuma, reliģijas vai kastas dēļ) attiecībā uz pieņemšanu darbā, paaugstināšanu amatā, atlaišanu no darba, atalgojumu un pabalstiem.
- 4.2.8) Nodarbinot bērnus un pusaudžus, tiek ievēroti nacionālās likumdošanas ierobežojumi.
- 4.2.9) Mežizstrādes un meža apsaimniekošanas darbos aizliegts strādāt bez individuālajiem aizsardzības līdzekļiem, kuru lietošanas nepieciešamība noteikta normatīvajos aktos par darba aizsardzību.

4.3. Darbiniekiem ir jāgarantē tiesības apvienoties savās organizācijās un kolektīvi vienoties ar darba devēju, kā to paredz Starptautiskās darba organizācijas (ILO) Konvencijas Nr. 87 un Nr. 98.

Izpildes indikatori:

- 4.3.1) Meža apsaimniekotājs atbalsta darbinieku izvēlēto politiku un darbības, kā arī tiesības brīvi apvienoties organizācijās jebkurā likumīgā un godprātīgā veidā, kā noteikts Starptautiskās darba organizācijas Konvencijās Nr. 87 un Nr. 98.
- 4.3.2) Meža apsaimniekotājs atzīst darbinieku tiesības kolektīvi vienoties ar darba devējiem atbilstoši Starptautiskās darba organizācijas Konvencijai Nr. 98.
- 4.3.3) Meža apsaimniekotājam ir dokumentētas procedūras, lai a) objektīvi un godīgi izskatītu strīdīgus jautājumus un nesaskaņas, kas radušās darbiniekiem un/vai viņu organizācijām un b) atrisinātu konfliktus.
- 4.3.4) Meža apsaimniekotāji nodrošina darba garantijas, sastādot darba līgumu un darba noteikumus.
- 4.3.5) Meža apsaimniekotāji ievēro darba līgumu nosacījumus.

4.4. Apsaimniekošanas plānošanas un darbu izpildes gaitā jāņem vērā šo darbību sociālās ietekmes novērtējums, veicot pastāvīgas konsultācijas ar tiem cilvēkiem un cilvēku grupām (gan vīriešiem, gan sievietēm), kurus apsaimniekošanas darbības skar vistiešāk.

Izpildes indikatori:

- 4.4.1) Meža apsaimniekotājs veic ar meža apsaimniekošanu saistītu sociālās ietekmes novērtējumu.
- 4.4.2) Meža apsaimniekotājs, izmantojot procedūras, kas pielāgotas meža apsaimniekošanas darbības lielumam un mērogam, informē par to, kā piekļūt informācijai par plānotajiem meža apsaimniekošanas darbiem.

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

- 4.4.3) Meža apsaimniekotājs pierāda, ka informācija, kas iegūta sociālās ietekmes novērtēšanas rezultātā un/vai pēc konsultācijām ar ieinteresētām pusēm, ir izvērtēta vai ietverta meža apsaimniekošanas darbību plānošanā un izpildē.
- 4.4.4) Identificētie objekti ar kultūrvēsturisku un/vai arheoloģisku vērtību tiek aizsargāti dabā.
- 4.4.5) Meža apsaimniekotājs iespēju robežās ņem vērā papamatotas vietējo iedzīvotāju intereses, strādājot tuvu apdzīvotai vietai.
- Piemēram:*
- *Darba laika respektēšana (netraucēt nakts laikā)*
 - *Piesardzības pasākumi, lai brīdinātu par veicamiem darbiem*
 - *Papildus piesardzība, strādājot tuvumā ēkām un citu īpašumiem.*
 - *Piesardzības pasākumi, lai izvairītos no ceļu bojājumiem.*
- 4.4.6) Meža apsaimniekotājs nodrošina publisku pieejamību apsaimniekošanas plānam (skat. FSC 7.4. kritēriju).

Apsaimniekojamai teritorijai, kas atbilst SLIMF prasībām, piemēro vienīgi šādus šī kritērija darbības rādītājus; darbības rādītājus neizmanto to darbību novērtēšanai, kas neietilpst SLIMF kategorijā:

- 4.4.7) Meža apsaimniekotājam ir atjaunināti saraksti ar to blakus esošo īpašumu īpašnieku vai vietējo iedzīvotāju pārstāvju vārdiem, kurus varētu ietekmēt meža apsaimniekošanas darbības vai to sekas.
- 4.4.8) Meža apsaimniekotājs uztur regulārus sakarus ar blakus esošo īpašumu apsaimniekotājiem, vietējās sabiedrības pārstāvjiem un citām ieinteresētajām pusēm. Vajadzības gadījumā meža apsaimniekotājs īsteno politiku un veic darbības, kas respektē šo ieinteresēto pušu intereses un vēlmes.
- 4.5. **Jāizmanto piemēroti mehānismi, lai atrisinātu strīdus un nodrošinātu taisnīgu kompensāciju gadījumos, kad tiek skartas vietējo iedzīvotāju likumīgās vai tradicionālās tiesības, vai radīti zaudējumi īpašumam, resursiem vai vietējo iedzīvotāju iztikas līdzekļu avotiem. Jāveic pasākumi, lai izvairītos no šādiem zaudējumiem vai tiesību aizskārumiem.**

Izpildes indikatori:

- 4.5.1) Meža apsaimniekotājs apzinās un ievēro likumīgas īpašuma un lietošanas tiesības attiecībā uz meža apsaimniekošanu zemes īpašumā.
- 4.5.2) Meža apsaimniekotāji īsteno tādu politiku un darbības, lai pasargātu vietējo iedzīvotāju īpašumus, resursus un/vai iztikas līdzekļu avotus no tās nelabvēlīgas ietekmes.
- 4.5.3) Kompensācija vai zaudējumu atlīdzināšana tiek noteikta, pusēm vienojoties, vai, domstarpību gadījumā, LR normatīvos aktos noteiktajā kārtībā.

5. PRINCIPS. IEGUVUMI NO MEŽA

Meža apsaimniekošanai jāveicina efektīva daudzveidīgu meža produktu un pakalpojumu izmantošana, tā nodrošinot savu ekonomisko dzīvotspēju un plašu vides un sociālo ieguvumu klāstu.

5.1. Meža apsaimniekošanai ir jātiecas uz ekonomisku izdevīgumu, vienlaikus ņemot vērā vides, sociālās un tiešās ražošanas izmaksas, kā arī meža ekoloģiskās saglabāšanās spēju veicināšanai nepieciešamās investīcijas.

Izpildes indikatori:

- 5.1.1) Meža apsaimniekotājam ir pietiekams finanšu kapitāls un cilvēkresursi, lai īstenotu apsaimniekošanas plānu, ieskaitot izmaksas, kas saistītas ar sociālo un vides aizsardzības prasību izpildi, ilgtermiņā (plantāciju gadījumā – vismaz vienu rotācijas ciklu).
- 5.1.2) Meža apsaimniekotājs veic ilgtermiņa finanšu plānošanu (piem., budžeta), kur ietilpst ienākumi, kā arī ar vidi saistītās, sociālās un tiešās izmaksas. Budžetā vai finanšu modelī iekļautie pieņēmumi pienācīgi jāpamato.
- 5.1.3) Komerccarbība (ienākumus nesoša darbība) ir finansiāli rentabla, ievērojot tirgus nosacījumus un izmaksas. Aktivitātes, kas rada finansiālus zaudējumus, ir attaisnojamas kā ilgtermiņa investīcijas meža ekoloģiskajā produktivitātē.

Pārbaudes līdzekļi:

- dati, kas rāda veikto apsaimniekošanas darbību izmaksas, kā arī gūtos ienākumus.

5.2. Meža apsaimniekošanai un mārketinga darbībām jāsekmē daudzveidīgu meža resursu optimāla izmantošana un to vietējā apstrāde .

Izpildes indikatori:

- 5.2.1) Meža apsaimniekošanas un mārketinga politika, kā arī lēmumi attiecībā uz konkrēto meža teritoriju, sistemātiski nodrošina, ka meža komercprodukti tiek pārdoti pēc iespējas izdevīgāk, optimizējot to izmantošanu.

Piemēram:

- tiek pētīti un izstrādāti jauni produkti, izmantojot izplatītas, bet mazāk izmantotas sugas;
- tiek pētīta un attīstīta piekļuve jauniem tirgiem.

- 5.2.2) Meža apsaimniekotājs cenšas dažādot no meža iegūto un tirgū izplatīto komercproduktu klāstu.

Piemēram:

- kad tas ir finansiāli un tehniski iespējams, meža apsaimniekotājs komerciālizē nekoksnes meža produktus;
- kad tas ir finansiāli un tehniski iespējams, meža apsaimniekotājs komercializē ar vidi saistītus pakalpojumus, piemēram, ūdenskrātuvju aizsardzību, kurās atrodas hidroelektrisko spēkstaciju aizsprosti, vai realizē ogļskābās gāzes emisiju kompensācijas projektus.

- 5.2.3) Meža apsaimniekotājam ir dokumentēti pierādījumi, kas apliecina koksnes, tehnisko materiālu un citu meža produktu vietējās pārstrādes veicināšanu vai atbalstīšanu, ciktāl tas nav pretrunā ar spēkā esošajiem likumdošanas aktiem.

5.3. Meža apsaimniekošanā iespējami jāsamazina mežizstrādes un citu veikto darbu rezultātā radušies atkritumi, kā arī jāizvairās no citu meža resursu bojāšanas.

Izpildes indikatori:

5.3.1) Meža apsaimniekošanā līdz minimumam samazina vērtīgās koksnes zudumus un cirmā atstājamo koku bojājumus

Piemēram:

- netīšu koku bojājumu mazināšanai izmanto virzītas koku gāšanas metodes.

5.3.2) Kokmateriālu sagatavošana un pievešana tiek veikta tā, lai līdz minimumam samazinātu koksnes bojāšanos un kvalitātes zudumus, un saglabātu tās tirgus vērtību.

5.3.3) Krautuvju skaits un izmērs atbilst minimālajām prasībām, un tās ir izvietotas tā, lai pēc iespējas samazinātu nelabvēlīgu ietekmi uz vidi.

5.3.4) Gadījumos, kad notiek apstrāde uz vietas, tai jānotiek pēc iespējas mazākā platībā; kokapstrādes iekārtas tiek izvietotas no vides viedokļa vispiemērotākajās vietās, kā arī vietās, kur bojājumi ražīgām mežaudzēm ir pēc iespējas mazāki.

Piemērs:

- meža apsaimniekotājs ierīko ogļu dedzināšanas krāsnis vai pārvietojamās kokzāģētavas tikai pēc tam, kad novērtēta paredzamā ietekme uz vidi izraudzītajās vietās.

5.3.5) Maksimāli ierobežojot mežizstrādes atlikumus, meža apsaimniekotāji izstrādā vadlīnijas darbam cirmā, atzīmējot cirmā atstātās biomasas ekoloģisko vērtību; meža apsaimniekotājiem ir rakstveida vadlīnijas attiecībā uz kritalu un stāvošu nokaltušu koku atstāšanu cirmās.

Pārbaudes līdzeklis:

- rakstveida vadlīnijas biomasas (stāvošu nokaltušu koku, galotņu un kritalu) atstāšanai cirmā un augsnes bojājumu minimizēšanai

5.4. Meža apsaimniekošanai jāveicina vietējās ekonomikas nostiprināšana un dažādošana, izvairoties no atkarības no tikai viena meža produkta izmantošanas.

Izpildes indikatori:

5.4.1) Meža apsaimniekotājs var pierādīt, ka ir veikti pasākumi, lai dažādotu mežā iegūstamo un pārdodamo komercproduktu sortimentu.

5.4.2) Meža apsaimniekotājs var pierādīt, ka ir veikti pasākumi, lai atbalstītu vietējos pārstrādātājus, kas nodrošina pievienoto vērtību.

5.4.3) Ja ir noieta iespējas un ja šāds izmantojums nekaitē meža ekoloģiskajai veselībai, meža apsaimniekotājs organizē nekoksnes produktu un pakalpojumu tirdzniecību.

Piemēram:

- nenoplicinoši meža izmantošanas veidi – atpūtas organizēšana, ekotūrisms, medības, zveja, Ziemassvētku eglīšu ciršana utt.

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

5.5. Meža apsaimniekošanā jākonstatē, jā saglabā un, kad iespējams, jāvairo citu meža pakalpojumu un resursu, piemēram, ūdenstilpju, zvejas vietu, vērtība.

Izpildes indikatori:

- 5.5.1) Apsaimniekošanas plānā uzskaitīti visi meža pakalpojumi, kas pieejami apsaimniekojamajā īpašumā, tostarp, vietējai sabiedrībai nozīmīgas dzeramā ūdens ieguves vietas, komerciālas un atpūtas zvejas vietas (vai ūdens padeve uz tālāk lejtecē izvietotām zvejas vietām), ainaviski skati, reģionam nozīmīga bioloģiskā daudzveidībā, atpūtas organizēšana un tūrisms saskaņā ar meža apsaimniekotāja norādījumiem.
- 5.5.2) Saimnieciskā darbība tiek laikā un telpā plānota un veikta, ņemot vērā tās ietekmi uz 5.5.1. punktā minētajiem meža pakalpojumiem.
- 5.5.3) Meža apsaimniekotājs apliecina, ka apzinās, kāda nozīme ir nekoksnes meža produktiem un pakalpojumiem, no kuriem daudzi nenes ienākumus.
- 5.5.4) Meža apsaimniekotājs uztur regulāru dialogu ar ieinteresētajām pusēm un meža pakalpojumu izmantotājiem, kurus varētu ietekmēt apsaimniekošanas darbības.

5.6. Regulāri iegūstamo meža produktu apjomi nedrīkst pārsniegt līmeni, kādā mežs spēj ilgstoši nodrošināt šādu apjomu tikpat regulāru atjaunošanos.

Izpildes indikatori:

- 5.6.1) Pieļaujamais ikgadējais ciršanas apjoms pēc platības vai apjoma, jānosaka, balstoties uz empīriskiem datiem un publicētiem pētījumu rezultātiem, izmantojot piesardzīgu (konservatīvu), labi dokumentētu koku augšanas gaitas un ikgadējā pieauguma modeļu rezultātus, lai nodrošinātu, ka mežizstrādes apjoms ilgtermiņā nepārsniedz paredzamo pieaugumu. Nosakot pieļaujamo ikgadējo ciršanas apjomu katrā plānošanās vienībā, jāņem vērā:
 - dokumentētu informāciju par ikgadējo pieauguma apjomu attiecīgajās platībās un/vai platības sadalījumu meža tipos, pa vecumklasēm un koku sugām;
 - dabisko mirstību, sadalīšanos un citus faktoriem, kas ietekmē faktisko pieaugumu;
 - platības, kas izslēgtas no koksnes ieguves vai kurās koksnes ieguve nav atļauta, lai nodrošinātu citu meža apsaimniekošanas mērķu sasniegšanu;
 - mežkopības paņēmienus, kurus meža apsaimniekotājs izmantos;
 - meža apsaimniekošanas mērķus un vēlamo situāciju nākotnē.
- 5.6.2) Regulārā meža apsaimniekošanas procesā ietvertajās operācijās veiktās mežizstrādes apjoms nedrīkst pārsniegt 10 gadu perioda vidējo pieļaujamo ikgadējo ciršanas apjomu
- 5.6.3) Mežizstrādes apjoma līmenim jābūt tādam, lai vēlamo koku apjoms noteiktā vecumā laika gaitā palielinātos, ja vien netiek konstatēts (apsaimniekošanas plānā), ka esošais apjoms (aprēķināts kā vidējā mežaudzes krāja uz hektāra), pārsniedz optimālos rādītājus.
- 5.6.4) Veicot neliela mēroga saimniecisko darbību, kas neparedz ikgadēju cirsmu izstrādi, mežizstrādes biežumu un intensitāti nosaka tā, lai periodā starp mežizstrādes aktivitātēm tiktu nodrošinātu meža resursu apjoma atjaunošanās vai palielināšanās, kur tas ir piemēroti.
Pārbaudes līdzekļi:

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

- reģistrēto koksnes ieguves datu salīdzināšana sadalījumā pa sugām (vai sugu grupām) ar noteiktajiem pieļaujamajiem ikgadējiem ciršanas apjomiem.
- 5.6.5) Veicot komerciālu nekoksnes produktu ieguvi, apsaimniekošanas plānā tiek iekļauti labākie pieejamie dati, lai aprēķinātu vidējo pieauguma un ieguves attiecību; nekoksnes meža produktu vākšanas apjoms arī ir aprakstīts 5.6.2. kritērijā.
- 5.6.6) Attiecībā uz koksnes investīciju¹ pārvaldības programmām: ja sagaidāmās peļņas apjoma noteikšanai tiek izmantotas pieauguma prognozes, uz visiem materiāliem, uz kuriem ir FSC vai sertifikācijas organizācijas logo, meža apsaimniekotājs redzamā vietā pievieno deklarāciju par atbildību par šādām peļņas prognozēm (piem., „FSC un SCS neatbild par koksnes investīciju organizācijas paziņojumiem par sagaidāmo peļņu un tos neapstiprina.” (skat. FSC-TMK-50-201, 1.0. versija, 16. sadaļa).

¹ Koksnes investīciju organizācija ir meža apsaimniekošanas projekts, kas izveidots dabiskā vai plantāciju mežā (piem., **Timber Investment Management Organization** (TIMO) vai **Real Estate Investment Trusts** (REIT)), kur meža apsaimniekotājs izmanto dažādu investoru līdzekļus apsaimniekošanas mērķu sasniegšanai, parasti apmaiņā pret investīciju peļņu noteiktā laika periodā.

6. PRINCIPS. IETEKME UZ VIDĪ

Mežu apsaimniekošanā ir jā saglabā bioloģiskā daudzveidība un ar to saistītās vērtības – ūdens resursi, augsne, unikālas un jutīgas ekosistēmas un ainavas, tā saglabājot meža ekoloģiskās funkcijas un viengabalainību.

6.1. Ietekmes uz vidi novērtējumam jābūt iespējami pilnīgam, atbilstošam mežu apsaimniekošanas mērogi, intensitāte un ietekmēto resursu unikalitāte un adekvāti integrētam meža apsaimniekošanas sistēmās. Novērtējumā jāiekļauj ainavu līmeņa apsvērumi, kā arī ietekme, ko rada pārstrādes iekārtas mežā. Ietekme uz apkārtējo vidi ir jānovērtē pirms tiek uzsāktas attiecīgai vietai traucējumus izraisošas darbības.

Izpildes indikatori:

6.1.1) Pirms meža nogabalu traucējošu darbību uzsākšanas projekta (nogabala) līmenī vienmēr tiek veikti ietekmes uz vidi novērtējumi atbilstoši darbību mērogam un sarežģītības pakāpei.

6.1.2) Teritorijās, kur plānota meliorācijas sistēmu būvniecība, rekonstrukcija vai renovācija:

- nosaka iespējamus riskus aizsargājamām dabas vērtībām un vides kvalitātes saglabāšanai, kā arī dabiskām regulētām ūdenstecēm.
- Ņemot vērā ietekmes uz vidi novērtējuma rezultātus vietās, kur tas ir nepieciešams, veic darbības, lai mazinātu vai kompensētu negatīvo ietekmi uz vidi.
- ievēro piesardzības principu un veic darbības, lai mazinātu negatīvo ietekmi uz vidi, t.sk., ja nepieciešams īsteno restaurējošos un kompensējošos pasākumus

6.1.3) Plānotās meža apsaimniekošanas darbības tiek modificētas ņemot vērā ietekmes uz vidi vērtējuma rezultātus.

Apsaimniekojamai teritorijai, kas atbilst SLIMF prasībām, piemēro vienīgi šādus šī kritērija darbības rādītājus; darbības rādītājus neizmanto to darbību novērtēšanai, kas neietilpst SLIMF kategorijā:

6.1.4) Meža apsaimniekotājs apliecina savas zināšanas par iespējamo šo darbību negatīvo ietekmi un dara visu iespējamo, lai to samazinātu.

6.2. Tiek nodrošināta reto, apdraudēto un izzūdošu sugu un to dzīvotņu (piem., ligzdošanas un barošanās vietu) aizsardzība. Atbilstoši meža apsaimniekošanas mērogam un intensitātei, kā arī saimnieciskai darbībai pakļauto resursu unikalitātei, ir jāizveido saglabājamās un aizsargājamās zonas un teritorijas. Ir jāveic pasākumi, lai ierobežotu neatbilstošu medību, zvejas un slazdu likšanas, augu un ogu vākšanas rīku un paņēmienu izmantošanu.

Izpildes indikatori:

6.2.1) Meža apsaimniekotājs, izmantojot labāko pieejamo informāciju un veicot lauku apsekojumus pirms saimnieciskās darbības, apzina iespējamo īpaši aizsargājamo sugu klātbūtni (skat. šī dokumenta 3. pielikumu) un to dzīvotnes (piemēram, ligzdošanas vietas).

6.2.2) Atbilstoši saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei meža apsaimniekotājs izveido aizsargājamās zonas un/vai nosaka citus atbilstošus pasākumus reto, apdraudētu vai izzūdošu sugu un to dzīvotņu aizsardzībai. Apsaimniekošanas plānā ir iekļauts šo aizsargājamo zonu un citu aizsardzības pasākumu apraksts.

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

- 6.2.3) Meža apsaimniekotājs atzīmē retu, apdraudētu vai izzūdošu sugu aizsargājamās teritorijas kartē, un vajadzības gadījumā un ja tas nav pretrunā ar aizsardzības mērķiem, izvieto arī robežzīmes dabā. Šīs zonas ņem vērā, plānojot meža apsaimniekošanas darbības.
- 6.2.4) CITES konvencijas 1. pielikumā iekļautās koku sugas nedrīkst nocirst vai bojāt (**tas attiecas arī uz meža īpašumiem, kas atbilst SLIMF kritērijiem**).
- 6.2.5) Meža apsaimniekotājs nodrošina atbilstošu kontroli, lai pēc iespējas samazinātu nelegālas, nesankcionētas un/vai nepiemērotas darbības, piemēram, medības, zveju, slazdu izlikšanu, ogošanu un sēņošanu, vai retu, apdraudētu vai izzūdošu sugu vākšanu (**tas attiecas arī uz meža īpašumiem, kas atbilst SLIMF kritērijiem**).
- Piemēram:*
- vajadzības gadījumā ganību norobežošanai ir uzstādīti žogi;
 - tiek ievērotas sugu reprodukcijai nepieciešamās medību vai ogošanas un sēņošanas sezonas.
- 6.2.6) Meža apsaimniekotājs nodrošina apsaimniekojamo teritoriju apdzīvojošo putnu un zīdītāju (tostarp – medijamo) populāciju aizsardzību, tai skaitā:
- A) buferzonā ap melnā stārķa, melnās klijas, sarkanās klijas, zivjērgļa (*Pandion haliaetus*), jūras ērgļa, čūskērgļa, vidējā ērgļa, klinšu ērgļa, mazā ērgļa, lielā piekūna, ūpja, lielās gauras (*Mergus merganser*), meža baloža un zaļās vārnas (*Coracias garrulous*) mikroliegumiem ir šādi saimnieciskās darbības ierobežojumi:
- no 1. marta līdz 31. augustam ir aizliegtas visu veidu cirtes;
 - no 1. marta līdz 30. jūnijam ir aizliegta augsnes mehanizēta sagatavošana.
- B) buferzonā ap medņu (*Tetrao urogallus*) riesta mikroliegumiem no 1. marta līdz 31. augustam aizliegta mežsaimnieciskā darbība, izņemot meža atjaunošanu, izmantojot roku darbaspēku, un ugunsgrēku dzēšanu
- 6.2.7) Lai samazinātu saimnieciskās darbības negatīvo ietekmi uz mežā mītošo putnu ligzdošanu, mežos ar augstu dabisko ligzdojošo putnu blīvumu un sugu daudzveidību, no 1. aprīļa līdz 31. maijam samazina mežizstrādes intensitāti. No 1. aprīļa līdz 30. jūnijam kopšanas cirti neveic līdz 10 gadu vecu priežu un lapu koku un līdz 30 gadu vecu egļu jaunaudzēs, izņemot jaunaudzes, kuru vidējais augstums skuju kokiem ir līdz 0,7 m, bet lapu kokiem - līdz metram
- 6.2.8) Ilggadīgi, bebru izveidoti dīķi, appludinājumi uz dabiskām neregulētām ūdenstecēm, mitraines, ko raksturo nokaltuši koki un/vai pārmitrām vietām raksturīga veģetācija, vismaz daļēji ir jāatstāj neskarti.
- Apsaimniekojamai teritorijai, kas atbilst SLIMF prasībām, piemēro vienīgi šī kritērija 6.2.4. un 6.2.5. darbības rādītāju; šos darbības rādītājus neizmanto to darbību novērtēšanai, kas neietilpst SLIMF kategorijā:
- 6.2.9) Ja ir pieejama informācija par retām, apdraudētām vai izzūdošām sugām un to dzīvotnēm, meža apsaimniekotājs izmanto šo informāciju, lai šādus resursus atzīmētu kartē un aizsargātu.
- 6.2.10) Uguns izmantošana apsaimniekojamā meža īpašuma teritorijā tiek kontrolēta un meža īpašnieks iesaistās ugunsdrošības pasākumu īstenošanā arī pieguļošajās platībās.

6.3. Jāsaglabā, jāvairo vai jāatjauno meža ekoloģiskās vērtības un norises, ieskaitot:

- a) meža atjaunošanas un sukcesijas procesus;**
- b) ģenētisko, sugu un ekosistēmu daudzveidību;**
- c) dabiskos ciklus, kas ietekmē meža ekosistēmas saglabāšanās spējas.**

Izpildes indikatori:

- 6.3.1) Apsaimniekošanas plānā ir iekļauts ekoloģisko funkciju un vērtību apraksts, kas tiek regulāri atjaunināts un papildināts ar jaunu informāciju; meža apsaimniekotājs dara visu nepieciešamo, lai novērstu nepilnības informācijā par ekoloģiskajām vērtībām apsaimniekojamajā īpašumā.
- 6.3.2) Atbilstoši saimnieciskās darbības mērogam mežs tiek apsaimniekots tā, lai ekoloģiski vērtīgajās teritorijās saglabātos visas raksturīgās sukcesiju stadijas.
- 6.3.3) Mežu masīvos, kuru platība pārsniedz 10 000 ha, apsaimniekošanas plāns ietver ainavas un ekosistēmu plānošanas principus; plānā noteikti mērķi attiecībā uz dažāda telpiskā mēroga bioloģisko daudzveidību – no ģenētiskās līdz ainavu daudzveidībai.
- 6.3.4) Mežizstrādes norādījumi paredz cirsmas platībās saglabāt, vairot un atjaunot dabiskam mežam raksturīgās struktūras; apsaimniekošanas mērķis ir vietai raksturīgo bioloģisko daudzveidību.
- 6.3.5) Mežizstrāde tiek plānota un laikā un telpā īstenota, ņemot vērā dabisko traucējumu tipus, apjomu un biežumu, kā arī dabisko meža biotopu savienojamību.
- 6.3.6) Atjaunošana pēc kailcirtes notiek savlaicīgi un sekmīgi; jaunaudzis, kas ierīkotas stādīto vai atjaunojušās dabiski, ir ar vēlamo biežumu un sugu sastāvu, vitalitāti un nodrošinās veselīgu, tirgū pieprasītu mežaudžu veidošanos.
- 6.3.7) Meža masīvos, kas lielāki par 10 000 ha, meža apsaimniekotājs ir izstrādājis un izmanto meža apsaimniekošanas plānošanā ainavu ekoloģiskās plānošanas principus, īpašu uzmanību pievēršot veco audžu īpatsvara palielinājuma nodrošinājumam.
- 6.3.8) Cirtēs ir saglabātas dabiskam mežam raksturīgas struktūras:
 - galvenajā cirtē vidēji tiek saglabāti 10 dzīvi koki uz 1 ha;
 - atstātie koki tiek saglabāti neatkarīgi no to stāvokļa turpmāko aprites ciklu laikā;
 - ja iespējams, šādi koki ir atstāti grupās.
 - veicot meža apsaimniekošanu pieaugušās un pāraugušās audzēs saglabā ne mazāk kā 5m³ mirušās koksnes uz 1 ha, dodot priekšroku lielu dimensiju (>30 cm diametrā) mirušai koksnei.
- 6.3.9) Par saglabājamiem uzskatāmi koki, kas atbilst vismaz vienam no šādiem kritērijiem:
 - koki no iepriekšējā aprites cikla;
 - ozoli, liepas, priedes, oši, gobas, vīksnas, kļavas, skābarži;
 - vecākie un lielāko dimensiju koki ar plašu, labi attīstītu vainagu;
 - koki ar dobumiem;
 - koki ar deguma rētām;
 - koki ar lielām (D>50 cm) putnu ligzdām un koku rindu ap tiem.

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

6.3.10) 6.3.10. Pārejas joslās no meža uz atklātu ekosistēmu (pļavas, ganības, aramzeme) mežaudzes daļā, kuras platums ir vienāds ar pusi no valdaudzes koku vidējā augstuma: 6.3.10.1.saglabājami sausokņi ar $D > 25\text{cm}$ un atsevišķi pameža sugu īpatņi tādā apmērā, kas netraucē mežsaimniecisko darbību; 6.3.10.2. vairāk koncentrē atstājamus kokus.

6.3.11) Meža apsaimniekošanā gar upēm un ezeriem tiek ņemts vērā reljefs – palienes robežas, krastu nogāzes, šo nogāžu slīpumu, kā arī mežaudzes koku sugu sastāva atšķirības no apkārtējā meža masīva.

6.3.12) Meža apsaimniekotājs neveic kailcirtes (saglabā augošu koku biežību mežaudzes pirmajā stāvā ne mazāku kā 0,4) aizsargjoslās (saskares (pārejas) zonā) ap purviem.

- 10 līdz 100 hektārus lielām purvu platībām — 20 metru joslā;
- par 100 hektāriem lielākām purvu platībām — 50 metru joslā meža augšanas apstākļu tipos uz sausām, nosusinātām, slapjām minerālaugsnēm un nosusinātām kūdras augsnēm un vismaz 100 metru joslā meža augšanas apstākļu tipos uz slapjām kūdras augsnēm.

6.3.13) . Mitrās mikroieplakās (reljefa pazeminājuma vietas ar izteikti paaugstinātu mitrumu) jā saglabā pamežs, kritālas, sausokņi, paauga un iespēju robežās ap to jākoncentrē atstājamie koki.

6.3.14) Slapjo mežu apsaimniekošanā ievērotas šādas prasības:

- Slajos egļu mežos (dumbrājs, liekņa, slapjā gārša, slapjais vēris un niedrājs) veicināma paaugas saglabāšanās un vismaz daļēja atjaunošanās zem mātes audzes vainagu klāja;
- Slajos lapu koku mežos (dumbrājs, liekņa, slapjā gārša, slapjais vēris, kā arī niedrājs, kur dominē melnalksnis), atstājamo dzīvo koku skaits – vismaz 30 uz 1 ha un veidojamas saglabājamo koku grupas;
- Slajos lapu koku un egļu mežos (dumbrājs, liekņa, slapjā gārša, slapjais vēris, kā arī niedrājs, kur dominē egle vai melnalksnis), atbilstoši veicināma augošu sugu koku atjaunošanās.

6.3.15) Mežsaimnieciskai darbībai, ja tas nerada reālus slimību un kaitēkļu savairošanās draudus apkārtējās audzēs un/vai draudus darba drošībai, apsaimniekojamā teritorijā nav pakļaujami:

- vējgāzēs un vējlauzēs atsevišķas vietas, kur auguši lielu izmēru koki;
- degušās audzēs, kas vecākas par 30 gadiem, grupās vai izklaidus - izdzīvojušie koki, kā arī grupās bojā gājušie koki
- mežābeles un kadiķi.

6.3.16) Audzēs, kur dominē ozoli, liepas, kļavas, vīksnas, gobas un skābarži, jānodrošina šo sugu koku mežaudžu atjaunošana vismaz tādā apjomā, kāds bijis konkrētās sugas īpatsvars pirms galvenās cirtes uzsākšanas.

6.4. Atbilstoši darbības mērogam, intensitātei un ietekmēto resursu unikalitātei, ir jāfiksē kartēs un to dabiskā stāvoklī jāaizsargā ainavā eksistējošo raksturīgo ekosistēmu paraugi.

Izpildes indikatori:

6.4.1) Meža apsaimniekotājs apkopo un pārskata publiski pieejamo informāciju par reģiona ainavā eksistējošo raksturīgo aizsargājamo ekosistēmu paraugu daudzumu gan apsaimniekojamā īpašumā, gan ārpus tā robežām.

6.4.2) Ja ir pieejama zinātniski pamatota informācija, meža apsaimniekotājs veic pasākumus, kas labvēlīgi ietekmētu reģionā esošo aizsargājamo teritoriju tīklu:

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

- apsaimniekošanas plānā iekļauj un analizē informāciju par aizsargājamām teritorijām, piemēram, nacionālajiem parkiem, attiecīgajā reģionā;
- meža apsaimniekotājs dokumentē un veic pasākumus, lai pasargātu aizsargājamās teritorijas no nevēlamas ietekmes.

6.4.3) Meža īpašuma teritorijā esošās aizsargājamās platības ir atzīmētas kartēs, un apsaimniekošanas plānā ir iekļautas to aizsardzības pamatnostādnes.

6.4.4) Apsaimniekojamā teritorijā 7 % no kopējās mežu platības ir jāatvēr, lai saglabātu bioloģiskās daudzveidības ziņā vērtīgas audzes:

- dabiskos mežu biotopus;
- reto, aizsargājamo un apdraudēto sugu dzīvotnes (3.pielikums);
- īpaši aizsargājamus biotopus (3.pielikums);
- audzes purvu un ezeru salās;
- retas dabiski izveidojušās lapu koku audzes (liepa, goba, kļava, vīksna, skābardis, blīgzna, vītols)
- vecākās audzes;
- pieaugušās un vecākās lapu koku audzes, kuru platība ir mazāka par 2 ha un kuras ietver skuju koku audzes, ja par 1km mazākā attālumā nav citu lapu koku audžu;
- pieaugušās unvecākās skuju koku audzes, kuru platība ir mazāka par 2 ha un kuras ietver lapu koku audzes, ja par 1km mazākā attālumā nav citu skuju koku audžu;
- citas bioloģiski potenciāli vērtīgas platības
- meža robežjoslas ar ūdeņiem vismaz 10 m platumā, bet meža robežjoslas ar lašveidīgo zivju ūdeņiem vismaz 25 m platumā;
- meži gravās un nogāzēs, kuru slīpums ir vismaz 25° un nogāzes garums - vismaz 20 m.

Apsaimniekojamai teritorijai, kas atbilst SLIMF prasībām, piemēro vienīgi šādus šī kritērija darbības rādītājus; darbības rādītājus neizmanto to darbību novērtēšanai, kas neietilpst SLIMF kategorijā:

6.4.5) Teritorijas, kurās atrodas raksturīgo ekosistēmu paraugi, identificē, atzīmē kartēs un tajās neveic mežizstrādi. Ja eksistējošo raksturīgo ekosistēmu paraugi citos rajona privātajos vai valsts īpašumos jau tiek pienācīgi aizsargāti, nav nepieciešams identificēt un aizsargāt papildu paraugus.

6.5. Jābūt izstrādātām, dokumentētām un praksē ieviestām pamatnostādnēm, kas nodrošinātu erozijas procesu kontroli, minimizētu mežizstrādes, ceļu būves un jebkuras citas mehāniskas darbības laikā mežam nodarītos bojājumus, kā arī reglamentētu ūdens resursu aizsardzību.

Izpildes indikatori:

6.5.1) Apsaimniekošanas plāns vai citi attiecīgie dokumenti ietver skaidras, rakstveida pamatnostādnes attiecībā uz apsaimniekojamā teritorijā esošo ūdens resursu (piem., ūdensteču, piekrastes ūdeņu, mitraiņu, urgu un avotu) aizsardzību un paredz samazināt augsnes erozijas iespējamību apsaimniekošanas darbību rezultātā.

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

- 6.5.2) Pirms apsaimniekošanas darbu uzsākšanas meža apsaimniekotājs sagatavo kartes, kurās ir atzīmēti galvenie un otršķirīgie ceļi, pievešanas ceļi, krautuves, lielas meliorācijas sistēmas, tilti ūdenskrātuvju šķērsošanas vietās, buferzonas un aizsargājamās teritorijas.
- 6.5.3) Meža apsaimniekotājs un tā apakšuzņēmēji izmanto kartes meža apsaimniekošanas darbību plānošanā un izpildē, kā arī apliecina, ka pārzina 6.5.1. kritērijā minētās aizsardzības prasības un regulāri pielieto šīs zināšanas savā ikdienas darbā.
- 6.5.4) Meža apsaimniekotājam ir rakstveida vadlīnijas, kas nosaka ceļu būvniecības, uzturēšanas un slēgšanas kārtību apsaimniekojamajā meža teritorijā.
Piemēram: ceļu segumi ir kārtīgi nosusināti, drenāžas cauruļu izmērs ir pietiekams, lai novadītu lielāko iespējamo ūdens daudzumu, un ir uzstādītas ūdens barjeras
- 6.5.5) Meža apsaimniekotājs neveic mežizstrādi vietās, kur ir stāvas, nestabilas nogāzes vai kur pastāv liels zemes nogrūvuma risks, kā arī izvairās veikt šajās teritorijās neatbilstošas meža apsaimniekošanas darbības.
- 6.5.6) Meliorācijas sistēmu rekonstrukcija vai renovācija tiek plānota un veikta tikai saskaņā ar ietekmes uz vidi novērtējumu šādās vietās:
- Natura 2000 teritorijās un citās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (izņemot Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavu aizsardzības zonā un gadījumā, ja meliorācijas sistēmu būvniecību, rekonstrukciju vai renovāciju paredz īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāns vai individuālie apsaimniekošanas noteikumi);
 - mikroliegumos, mikroliegumu buferzonās, izņemot gadījumus, kad saskaņā ar nozares eksperta slēdzienu tas ir pretrunā ar mikrolieguma vai buferzonas izveidošanas mērķiem;
 - dabiskās, iepriekš neregulētās ūdenstecēs, izņemot gadījumu, ja meliorācijas sistēmu būvniecība, rekonstrukcija vai renovācija saistīta ar upju dabisko tecējumu vai to baseinu hidroloģiskā režīma atjaunošanu.
 - īpaši jutīgos biotopos, aizsargājamu sugu atradnēs un bioloģiski vērtīgos zālājos.
- 6.5.7) Meža uz slapjām augsnēm apsaimniekošana veicama tādā veidā (ņemot vērā laiku un metodes), lai iespējami samazinātu augsnes bojājumus.
- 6.5.8) Mēslošanas līdzekļi meža apsaimniekošanās netiek lietoti, izņemot koksnes pelnus
- 6.5.9) Ceļu būve vai rekonstrukcija tiek plānota saskaņā ar ietekmes uz vidi novērtējumu.
- 6.6. Apsaimniekošanas sistēmām jāveicina videi draudzīgu, neķīmisku kaitēkļu apkarošanas līdzekļu un metožu izstrāde un izmantošana, izvairoties no ķīmisko pesticīdu lietošanas. Nedrīkst izmantot Pasaules Veselības organizācijas 1A un 1B tipa klasifikācijas pesticīdus un pesticīdus, kuros ir hlora saturoši ogļūdeņraži; pesticīdus, kas ir stabili, toksiski vai kuru sadalīšanās produkti ir bioloģiski aktīvi un uzkrājas barības ķēdē pēc to lietošanas; kā arī pesticīdus, kuru lietošanu aizliedz starptautiskas vienošanās. Lietojot ķīmiskās vielas, ir jānodrošina atbilstošs darba aprīkojums un apmācība, lai pēc iespējas samazinātu kaitējuma risku cilvēku veselībai un videi.**

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

Izpildes indikatori:

6.6.1) Visu ķīmisko pesticīdu lietošana kokaudzētavās, apsaimniekojamos īpašumos vai kokapstrādes uzņēmumos notiek saskaņā ar Integrētās augu aizsardzības programmu, pesticīdus drīkst lietot tikai gadījumos, kad neķīmiskās kaitēkļu apkarošanas metodes ir neefektīvas vai pārmērīgi dārgas.

Pārbaudes līdzekļi:

- tiek noteiktas un izstrādātas mežkopības instrukcijas, lai samazinātu ķīmisko pesticīdu lietošanu;
- uzskatāmi pierādījumi apliecina, ka ķīmisko pesticīdu pielietošana apsaimniekojamajā īpašumā tiek pakāpeniski samazināta vai pārtraukta.

6.6.2) Ja meža apsaimniekotājs izmanto ķīmiskos pesticīdus:

- meža apsaimniekotājam ir saraksts, kurā norādīti visi izmantotie ķīmiskie pesticīdi;
- meža apsaimniekošanā netiek izmantoti pesticīdi, kas klasificēti kā augsta riska saskaņā ar FSC klasifikāciju
- meža apsaimniekotājs reģistrē visus izmantotos pesticīdus, norādot ķīmiskās vielas nosaukumu, aktīvās sastāvdaļas, lietošanas vietu un veidu, izlietoto daudzumu un lietošanas datumu;
- ķīmisko vielu pārvadāšanai, uzglabāšanai, jaukšanai un pielietošanai jāatbilst visiem darba drošības noteikumiem;
- ja to pieprasa likums, personālam ir jābūt attiecīgi sertificētam darbam ar ķīmiskajiem pesticīdiem;
- meža apsaimniekotāja darbiniekiem un apakšuzņēmējiem ir jāizmanto atbilstošs aprīkojums, lai nodrošinātu drošību ķīmiskajai pielietošanas laikā;
- meža apsaimniekotājs nodrošina darbiniekiem un apakšuzņēmējiem atbilstošu apmācību saistībā ar ķīmisko vielu pārvadāšanu, uzglabāšanu, jaukšanu un pielietošanu, kā arī pārrauga visas darbības;
- meža apsaimniekotājs neizmanto herbicīdus augsnes sagatavošanas procesā

6.7. Ķīmiskas vielas, konteineri, šķidri un cieti neorganiski atkritumi, ieskaitot degvielu un eļļu, ir jāuzglabā videi piemērotā veidā ārpus darbības vietas.

Izpildes indikatori:

6.7.1) Toksiskas ķīmiskas vielas un to konteineri tiek uzglabāti ārpus darbības vietas videi piemērotā veidā un saskaņā ar valsts likumiem.

6.7.2) Meža apsaimniekotājam ir ārkārtas rīcības plāni un procedūras, lai novērstu ķīmisko pesticīdu, eļļas, degvielas un citu ķīmisko vielu noplūdes vai citus negadījumus, un nodrošinātu šo vielu savākšanu pēc noplūdēm.

6.7.3) Vietās, kur notiek meža apsaimniekošanās izmantotās tehnikas un instrumentu apkopes un uzpildes, ir pieejams komplekts naftas produktu noplūžu absorbēšanai, lai novērstu augsnes un ūdens piesārņošanas iespējas.

6.8. Bioloģisko kontroles aģentu lietošana pēc iespējas jāsamazina, dokumentāri jāapstiprina, jāuzrauga un stingri jākontrolē saskaņā ar valsts likumiem un starptautiski pieņemtu zinātnisku metodoloģiju. Ir aizliegta ģenētiski modificētu organismu izmantošana.

Izpildes indikatori:

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

- 6.8.1) Apsaimniekojamā teritorijā nedrīkst izmantot (ne komerciāliem mērķiem, ne izpētes nolūkos) ģenētiski modificētus organismus. **Piezīme: Neatbilstība šim darbības rādītājam ir *nopietns trūkums*, kas izslēdz sertifikācijas iespēju, līdz tās pienācīgai novēršanai.**
- 6.8.2) Bioloģiskās kontroles aģentus izmanto vienīgi integrētas kaitēkļu apkarošanas programmas ietvaros, dokumentējot, samazinot, uzraugot un stingri kontrolējot to lietošanu.
- 6.8.3) Bioloģiskās kontroles aģentus izmanto tikai tad, ja tas ir skaidri nepieciešams, un vienīgi saskaņā ar stingriem noteikumiem atbilstoši piemērojamiem likumiem un noteikumiem.

6.9. Lai izvairītos no kaitīgas ekoloģiskas ietekmes, eksotisko sugu izmantošana rūpīgi jākontrolē un efektīvi jāuzrauga.

Izpildes indikatori:

- 6.9.1) Eksotiskas sugas (koku, kā arī augu un dzīvnieku sugas) introducē noteiktā meža teritorijā vienīgi tad, ja rūpīga izpēte pierāda, ka tās nav invazīvas.
- 6.9.2) Eksotisku sugu izmantošana notiek saskaņā ar rakstveida procedūrām, lai kontrolētu to dabisko atjaunošanos ārpus konkrētās meža teritorijas; ir obligāti jāveic pastāvīgs monitoringa. Pārbaudes līdzeklis:
- eksotisko sugu kontroles un monitoringa pasākumi ir iekļauti apsaimniekošanas plānā (7.1. kritērijs) un monitoringa programmā (8.1. kritērijs).
- 6.9.3) Vietās, kur invazīvas eksotisko augu sugas rada problēmas, meža apsaimniekotājs izstrādā un ievieš atbilstošus kontroles pasākumus.

6.10. Meža zemes nedrīkst transformēt par plantācijām vai nemeža zemēm, izņemot gadījumus, kad tas:

- a) skar ļoti ierobežotu apsaimniekojamā meža daļu;**
- b) nenotiek augstvērtīgos mežos;**
- c) nodrošina skaidrus, būtiskus, drošus un ilgtermiņa papildu vides aizsardzības ieguvumus visai apsaimniekotajai teritorijai kopumā.**

Izpildes indikatori:

- 6.10.1) Meža apsaimniekotājs nedrīkst transformēt meža zemes vai apdraudētas nemeža ekosistēmas par plantācijām vai citām nemeža zemēm, izņemot gadījumus, kas noteikti 6.10.2. – 6.10.5. kritērijā.
- 6.10.2) Ja transformācija tiek veikta, transformētās zemes platība nedrīkst pārsniegt 5% no apsaimniekojamās teritorijas jebkurā 5 gadu perioda laikā, un šādai transformācijai ir jābūt saskaņotai ar atbildīgajām valsts iestādēm un visām ieinteresētajām pusēm gan no sociālā, gan vides aizsardzības viedokļa (skat. FSC-ADV-30-602).
- 6.10.3) Ja meža apsaimniekotājs plāno izveidot plantācijas vai transformēt meža zemes par nemeža zemēm, viņš sniedz rakstiskus, mutiskus vai vizuālus norādījumus saviem darbiniekiem, lai noteiktu piemērotas platības un pielietotu atbilstošas apsaimniekošanas metodes.
- 6.10.4) Augstvērtīgus mežus vai teritorijas ar augstvērtīga meža īpašībām nedrīkst transformēt par plantācijām vai nemeža zemēm.

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

6.10.5) Transformējot meža zemes par plantācijām vai nemeža zemēm, meža apsaimniekotājs pierāda, kādus ilgtermiņa vides aizsardzības ieguvumus tās varētu dot.

Piemēram:

- ierīkojot ogļu dedzināšanas krāsni, var izmantot koksnes pārpalikumus, bet pielietojot koksnes pelnus kā mēslojumu, var veicināt dažu komerciālo sugu atjaunošanos;
- uzbūvējot novērošanas torni, varēs atklāt nelikumīgu meža izciršanu vai meža ugunsgrēkus.

6.10.6) Meža apsaimniekotājs nedrīkst veikt tādas darbības, kas varētu iznīcināt vai būtiski pārveidot dabiskos mežus vai citas dabiskās ekosistēmas platībās, kas atrodas ārpus attiecīgās apsaimniekojamās meža teritorijas.

7. PRINCIPS: APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNS

Apsaimniekošanas plānam atbilstoši saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei ir jābūt izstrādātam, ieviestam praksē un to ir regulāri jāatjauno. Tajā ir jābūt skaidri definētiem apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķiem un šo mērķu sasniegšanas paņēmieniem.

7.1. Apsaimniekošanas plāns un to pamatojošie dokumenti ietver:

- a) apsaimniekošanas mērķi;
- b) apsaimniekojamo meža resursu, vides ierobežojumu, zemes izmantošanas un īpašuma tiesību statusa, sociālo un ekonomisko apstākļu, kā arī mežam piegulošo zemju aprakstu;
- c) aprakstu par mežkopības un/vai citu apsaimniekošanas sistēmu, ko plānots pielietot konkrētajā apsaimniekojamā teritorijā un kas balstīta uz ekoloģijas un meža inventarizācijas datiem;
- d) ikgadējo mežizstrādes apjomu un sugu izvēles pamatojumu;
- e) meža augšanas dinamikas un tās monitoringa nosacījumus;
- f) uz vides novērtējumu pamata sagatavotu vides aizsardzības pasākumu aprakstu;
- g) reto, apdraudēto un izzūdošo sugu noteikšanas metodes un aizsardzības plānus;
- h) kartes, kas parāda meža resursu bāzi, ieskaitot aizsargājamās teritorijas, plānotās mežsaimnieciskās darbības un teritorijā esošos zemes īpašumus;
- i) pielietojamo mežizstrādes tehnoloģiju un tehnikas aprakstu un izvēles pamatojumu.

Izpildes indikatori:

- 7.1.1) Atbilstoši saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei ir jābūt rakstveidā pieejamam apsaimniekošanas plānam ar norādītām meža teritorijām, kurās tiek ievērotas šajā kritērijā noteiktās prasības, kā arī noteikumi par aizsardzību pret meža ugunsgrēkiem, meža kaitēkļiem un slimībām, nelikumīgu būvniecību (apmešanos) un mežizstrādi; medību un zvejošanas nosacījumi; noteikumi par arheoloģiskas nozīmes vietu saglabāšanu u.c. **Piezīme: Neatbilstība šim darbības rādītājam ir nopietns trūkums, kas izslēdz sertifikācijas iespēju, līdz tās pienācīgai novēršanai.**
 - 7.1.2) Apsaimniekošanas plāns ietver ilgtermiņa mērķus un uzdevumus, kā arī plānotās darbības mērķu sasniegšanai apsaimniekošanas plāna periodā.
 - 7.1.3) Plāna izstrādē tiek ieguldīti pietiekami resursi, lai sagatavotu funkcionālu un efektīvu apsaimniekošanas plānu.
 - 7.1.4) Būtiskām novirzēm no apsaimniekošanas plāna jātiek dokumentētām un paskaidrotām.
- Apsaimniekojamai teritorijai, kas atbilst SLIMF prasībām, piemēro vienīgi šādus šī kritērija darbības rādītājus; darbības rādītājus neizmanto to darbību novērtēšanai, kas neietilpst SLIMF kategorijā:
- 7.1.5) Ir pieejams un tiek īstenots rakstveida apsaimniekošanas plāns, kas ietver vismaz šādu informāciju:

- a) apsaimniekošanas mērķi;
- b) meža aprakstu;
- c) aprakstu, kā mērķi tiks sasniegti ar mežizstrādes un mežkopības metodēm (kailcirtes, izlases cirtes, kopšanas cirtes), lai nodrošinātu ilgtspējību;
- d) ilgtspējīgi meža produktu ieguves apjomi (atbilstoši FSC 5.6. kritērijam);
- e) meža augšanas monitoringa plāni;

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

- f) plāna ietekme uz vidi un sociālo jomu;
- g) retu sugu un visu augstvērtīgu meža vērtību saglabāšana;
- h) meža kartes, kurās norādītas aizsargājamās teritorijas, plānotās mežsaimnieciskās darbības un īpašumtiesības;
- i) plānotie kaitēkļu un nezāļu apkarošanas pasākumi;
- j) plāna darbības laiks.

7.2. Apsaimniekošanas plāns ir sistemātiski jāaktualizē, iekļaujot tajā monitoringa rezultātus vai jaunākās zinātniskās un tehniskās atziņas, kā arī ievērojot vides, sociālo un ekonomisko apstākļu izmaiņas.

Izpildes indikatori:

- 7.2.1) Apsaimniekošanas plānu regulāri pārskata un atjaunina. Pārskatīšanas biežums atbilst saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei, bet ne retāk kā reizi 5 gados.
- 7.2.2) Meža apsaimniekotājs iekļauj pārskatītajā plānā vai apsaimniekošanas plāna grozījumos monitoringa rezultātus vai jaunākās zinātniskās vai tehniskās atziņas (piemēram, mežkopības, vides, sociālajā un ekonomikas jomā) atbilstoši saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei.
- 7.2.3) Apsaimniekošanas plānu regulāri atjaunina un precizē, lai tajā sniegtie norādījumi būtu aktuāli attiecībā uz konkrētas meža teritorijas apsaimniekošanu.

Apsaimniekojamai teritorijai, kas atbilst SLIMF prasībām, piemēro vienīgi šādus šī kritērija darbības rādītājus; darbības rādītājus neizmanto to darbību novērtēšanai, kas neietilpst SLIMF kategorijā:

- 7.2.4) Apsaimniekošanas plānu regulāri pārskata un atjaunina. Pārskatīšanas biežums atbilst saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei.

7.3. Lai nodrošinātu apsaimniekošanas plāna atbilstošu izpildi, darbiniekiem ir jāsaņem piemērota apmācība un vadība.

Izpildes indikatori:

- 7.3.1) Atbilstoši saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei ir pieejama informācija, kas apliecina, ka visi mežā strādājošie darbinieki (tostarp apakšuzņēmēji) ir attiecīgi apmācīti savu tiešo darba pienākumu veikšanai, īstenojot apsaimniekošanas plānu.
- 7.3.2) Ir pieejami dati, kas demonstrēt, ka aktivitātes tiek veiktas saskaņā ar un ieviešot meža apsaimniekošanas plānu.
- 7.3.3) Darbu mežā uzrauga kvalificēti darbu vadītāji, kuri dod strādniekiem norādes apsaimniekošanas plāna īstenošanas gaitā.

Apsaimniekojamai teritorijai, kas atbilst SLIMF prasībām, piemēro vienīgi šādus šī kritērija darbības rādītājus:

- 7.3.4) Atbilstoši saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei ir pieejams reģistrs (vai līgumi), kas dokumentāri apliecina, ka visi mežā strādājošie darbinieki (tostarp apakšuzņēmēji) ir attiecīgi apmācīti savu tiešo darba pienākumu veikšanai, īstenojot apsaimniekošanas plānu.

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

7.4. Respektējot informācijas konfidencialitāti, meža apsaimniekotājiem ir jāsaņem publiski pieejams kopsavilkums par apsaimniekošanas plāna pamatelementiem, ieskaitot tos, kas norādīti 7.1. kritērijā.

Izpildes indikatori:

- 7.4.1) Visas ieinteresētās puses var saņemt apsaimniekošanas plāna publiski pieejamo kopsavilkumu, kas sniedz informāciju par apsaimniekošanas plāna pamatelementiem, ieskaitot tos, kas norādīti 7.1. kritērijā. Piemēram, publiski pieejamais kopsavilkums ir atrodams meža apsaimniekotāja mājas lapā.
- 7.4.2) Publiski pieejamais kopsavilkums atbilst saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei.
- 7.4.3) Publiski pieejamo kopsavilkumu regulāri atjaunina. Pārskatīšanas biežums ir atkarīgs no saimnieciskās darbības mēroga un intensitātes.

Apsaimniekojamai teritorijai, kas atbilst SLIMF prasībām, piemēro vienīgi šādus darbības rādītājus. Šos darbības rādītājus nevar izmantot to darbību novērtēšanai, kas neietilpst SLIMF kategorijā:

- 7.4.4) Visas ieinteresētās puses var saņemt apsaimniekošanas plāna publiski pieejamo kopsavilkumu.
- 7.4.5) Meža apsaimniekotājs atjaunina publiski pieejamos kopsavilkumus vismaz vienu reizi meža apsaimniekošanas sertifikāta derīguma termiņa (5 gadu) laikā.

8. PRINCIPS. MONITORINGS UN NOVĒRTĒŠANA

Lai varētu novērtēt meža stāvokli, meža produktu ieguves apjomus, iegūto meža produktu plūsmas, apsaimniekošanas darbības, kā arī šo darbību vides un sociālo ietekmi, ir jāveic saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei atbilstošs monitorings.

8.1. Monitoringa biežumam un apjomam ir jāatbilst saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei, kā arī ietekmētās vides sarežģītības un jutīguma pakāpei. Lai būtu iespējams salīdzināt rezultātus un novērtēt izmaiņas, monitoringa procedūrām ir jābūt konsekventām un periodiski atkārtojamām.

Izpildes indikatori:

- 8.1.1) Atbilstoši saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei pastāv konsekventas un atkārtojamas procedūras, kas nodrošina meža stāvokļa, apsaimniekošanas darbību, apsaimniekošanas plāna atbilstības un piegādes ķēdes periodisku monitoringu.
- 8.1.2) Monitoringa biežumu un intensitāti nosaka, pamatojoties uz saimnieciskās darbības apjomu un intensitāti, kā arī ņemot vērā apsaimniekojamo resursu jutīguma pakāpi.
- 8.1.3) Meža apsaimniekotāji reģistrē un saglabā datus par monitoringa plāna izpildi, kas ir konsekventa un periodiski atkārtojama.

Apsaimniekojamai teritorijai, kas atbilst SLIMF prasībām, piemēro vienīgi šādus darbības rādītājus:

- 8.1.4) Atbilstoši saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei tiek veikts meža stāvokļa, apsaimniekošanas darbību, apsaimniekošanas plāna atbilstības un piegādes ķēdes periodisks monitorings saskaņā ar rakstveida protokoliem.

8.2. Meža apsaimniekošanā ir jāveic monitoringa, kas paredz izpēti un datu ievākšanu vismaz par šādiem rādītājiem:

- a) meža produktu ieguves apjomi;
- b) meža resursu pieauguma tempi, atjaunošanās un meža veselības stāvoklis;
- c) floras un faunas sastāvs un tajā novērotās pārmaiņas;
- d) mežizstrādes un citu darbību sociālā ietekme un ietekme uz vidi;
- e) meža apsaimniekošanas izmaksas, ražīgums un efektivitāte.

Izpildes indikatori:

8.2.1) Meža apsaimniekotājs nodrošina monitoringu vai izmanto ticamu informāciju vismaz par FSC kritērija 8.2 noteiktajiem rādītājiem:

- a) Meža apsaimniekotājs ne retāk kā reizi gadā apkopo un aktualizē informāciju par meža produktu ieguves apjomiem un ienākumiem no tiem.
- b) Meža apsaimniekotājs ne retāk kā reizi gadā apkopo informāciju par meža pieaugumu, atjaunošanu un meža veselības stāvokli.
- c) Meža apsaimniekotājs atbalsta zinātnisko izpēti un izmanto zinātnisko informāciju par floras un faunas izmaiņām, kā arī mežizstrādes darbu ietekmi uz vidi, kas saņemta no zinātnes un pētniecības iestādēm.
- d) Meža apsaimniekotājs ņem vērā, un, kur nepieciešams, uzrauga meža apsaimniekošanas sociālo ietekmi.
- e) Meža apsaimniekotājs ne retāk kā reizi gadā apkopo un aktualizē informāciju par meža apsaimniekošanas izmaksām un efektivitāti.

8.2.2) Meža apsaimniekotājam ir informācija par katra komerciālā meža resursa ikgadējo vai periodisko ieguves apjomu atbilstoši saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei

Piemēram:

- dati par koksnes ieguves apjomu atbilstoši koku sugai.

Apsaimniekojamai teritorijai, kas atbilst SLIMF prasībām, piemēro vienīgi šādus šī kritērija darbības rādītājus; darbības rādītājus neizmanto to darbību novērtēšanai, kas neietilpst SLIMF kategorijā:

8.2.3) Atbilstoši saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei meža apsaimniekotāji regulāri apkopo informāciju par rādītājiem, kas uzskaitīti šī kritērija a) līdz e) apakšpunktā.

8.2.4) Tiek apkopota un reģistrēta informācija, kas nepieciešama, lai novērtētu apsaimniekošanas mērķu izpildi, ietverot šādus datus par:

- visu iegūto komerciālo meža produktu apjomu atbilstoši sugai;
- apsaimniekošanas darbību ietekmi saskaņā ar 6.1. kritēriju;
- novērotajām pārmaiņām atbilstoši 6.2. kritērijam;
- saskaņā ar 9.1. kritēriju noteikto augstvērtīgo meža resursu ikgadējo monitoringu;
- invazīvām eksotiskām sugām.

Piemēram:

- -dati par koksnes ieguves apjomu atbilstoši koku sugai;

- dati par nekoksnes produktu ieguves apjomiem.

8.3. Meža apsaimniekotājam jābūt attiecīgiem dokumentiem, kas ļautu monitoringa un sertifikācijas organizācijām noteikt katra meža produkta izcelsmi. Šī procedūra pazīstama ar nosaukumu „piegādes ķēde”.

Izpildes indikatori:

8.3.1) Meža apsaimniekotājam ir izstrādāta rakstveida procedūra sertificēto produktu izsekojamības nodrošināšanai, kas pazīstama arī ar nosaukumu „piegādes ķēde”. Minimālās prasības, kurām jābūt iekļautām procedūrā, ir šādas:

- meža apsaimniekotājs veic pasākumus, lai kontrolētu un izsekotu datus, kas saistīti ar iegūto koksnes produktu apjomiem un izcelsmi (piem., svaru, inventarizācijas datiem un citiem parametriem) mežā, pārvadāšanas laikā, veicot mežizstrādi un krautuvēs, kā arī pārstrādes vietās, kuras meža apsaimniekotājs pārvalda;
- FSC produkta grupas apraksts un meža apsaimniekotāja sertifikāta kods (piem., SCS- FM/COC-XXXXXX) ir norādīts uz pavadzīmēm un citiem dokumentiem, kas saistīti ar sertificēto produktu pārdošanu; un
- ir pieejams to pasākumu apraksts, kurus izmanto sertificētu koksnes produktu nodalīšanai no nesertificētiem produktiem, tos marķējot, atsevišķi uzglabājot un sastādot atsevišķas pavadzīmes vai citu dokumentāciju, kas pievienota produktiem, transportējot tos līdz pārdošanas vietai vai krautuvei pie ceļa.

8.3.2) Meža apsaimniekotājam ir konsekventi jāievēro 8.3.1. kritērijā minētās piegādes ķēdes procedūras.

8.3.3) Ja meža apsaimniekotājs vēlas izmantot FSC vai SCS logotipu un/vai citas preču zīmes uz saviem produktiem vai publicētos izdevumos, tostarp interneta mājas lapās, pirms to izmantošanas ir jāsaņem dokumentēts apstiprinājumu no SCS.

8.4. Monitoringa rezultātus ņem vērā, īstenojot un atjauninot apsaimniekošanas plānu.

Izpildes indikatori:

8.4.1) Meža apsaimniekotājs apliecina apņemšanos izmantot elastīgu apsaimniekošanas praksi, kad sistemātiskā monitoringā savāktā informācija tiek ietverta pārstrādātajā apsaimniekošanas plānā, un šī plāna pielikumos, standarta darba procedūrās vai citos plānošanas dokumentos (skat. 7.2. kritēriju).

8.4.2) Apsaimniekošanas plāna aktualizācija pierāda, ka monitoringa rezultāti ir atbilstoši iestrādāti jaunajās vai mainītajās metodēs, kuras izmanto, strādājot mežā.

Apsaimniekojamai teritorijai, kas atbilst SLIMF prasībām, piemēro vienīgi šādus šī kritērija darbības rādītājus. Šos darbības rādītājus nevar izmantot to darbību novērtēšanai, kas neietilpst SLIMF kategorijā.

8.4.3) Meža apsaimniekotājs pierāda apņemšanos izmantot adaptīvu apsaimniekošanas praksi, kad sistemātiskā monitoringā savāktā informācija tiek iestrādāta pārstrādātajā apsaimniekošanas plānā, kā arī pārstrādātajos šī plāna pielikumos, standarta darba procedūrās vai citos plānošanas dokumentos (skat. 7.2. kritēriju).

8.5. Respektējot informācijas konfidencialitāti, meža apsaimniekotāji sagatavo publiski pieejamu kopsavilkums par monitoringa rādītājiem, ieskaitot tos, kas uzskaitīti 8.2. kritērijā.

Izpildes indikatori:

8.5.1) Meža apsaimniekotājam ir sagatavots publiski pieejams kopsavilkums par kārtējā monitoringa rezultātiem, kurā aplūkoti 8.2.1. kritērijā minētie rādītāji.

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

8.5.2) Meža apsaimniekotājs nosaka un ievēro atbilstošu un ekonomiski pamatotu laika periodu, kādā tiks atjaunināts publiski pieejamais monitoringa kopsavilkums atbilstoši saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei.

8.5.3) Saistībā ar investīciju programmām meža apsaimniekotājs nodrošina, ka meža inventarizācijas rezultāti un analīze ir publiski pieejami vismaz investoriem un/vai akcionāriem.

Apsaimniekojamai teritorijai, kas atbilst SLIMF prasībām, piemēro vienīgi šādus šī kritērija darbības rādītājus; darbības rādītājus neizmanto to darbību novērtēšanai, kas neietilpst SLIMF kategorijā:

8.5.4) Pēc pieprasījuma meža apsaimniekotājs nodrošina pieeju monitoringa rezultātiem (skat. 8.2.4. kritēriju) tām ieinteresētajām pusēm, kuras tieši vai netieši varētu ietekmēt meža apsaimniekošanas darbības (piemēram, blakusesošo īpašumu īpašniekus, vietējos iedzīvotājus).

8.5.5) Meža apsaimniekotājs atjaunina publiski pieejamos kopsavilkumus vismaz vienu reizi meža apsaimniekošanas sertifikāta derīguma termiņa (5 gadu) laikā.

9. PRINCIPS. AUGSTVĒRTĪGO MEŽU SAGLABĀŠANA

Veicot saimnieciskās darbības augstvērtīgos mežos, ir jā saglabā vai jā vairo tiem raksturīgās īpašības. Pieņemot lēmumus saistībā ar augstvērtīgiem mežiem, vienmēr jāizmanto „izsvērtās pieejas” princips.

9.1 Lai noteiktu, vai konkrētajai meža teritorijai piemīt augstvērtīga meža īpašības, tiek veikts plānotās saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei atbilstošs novērtējums.

Izpildes indikatori:

9.1.1) Meža apsaimniekotājs veic novērtējumu, lai apzinātu apsaimniekojamajā teritorijā esošās augstvērtīga meža īpašības. Šis novērtējums paredz, ka meža apsaimniekotājs vismaz:

- veic reģionālo vai valsts aizsargājamo parametru datubāzu un karšu izpēti;
- iepazīstas ar valstī izstrādāto rokasgrāmatu par augstvērtīgiem mežiem, ja tāda ir, vai iegūst informāciju no starptautiskās augstvērtīgu mežu noteikšanas rokasgrāmatas (skat. Pasaules Dabas fonda (WWF) izdoto augstvērtīgu mežu novērtēšanas rokasgrāmatu)²;
- iepazīstas ar meža inventarizācijas datiem un mežstrādnieku, apakšuzņēmēju vai konsultantu novērojumiem apsaimniekotajā īpašumā;
- konsultējas ar zinātniekiem, vietējās sabiedrības pārstāvjiem un citām ieinteresētajām pusēm;
- identificē un dokumentē iespējamus apdraudējumus augstvērtīgajiem mežiem.

9.1.2) Attiecībā uz darbībām, kas neietilpst SLIMF kategorijā, meža apsaimniekotājs:

- sagatavo augstvērtīgo meža īpašību rakstveida novērtējumu saskaņā ar 9.1.1. kritērijā minēto informāciju un ieteikumus šo īpašību aizsardzībai;
- sagatavo tehnisko skaidrojumu par apzinātajām augstvērtīgajām īpašībām un sniedz ieteikumus to aizsardzībai; un
- pierāda, ka tiek veikti pasākumi, lai aizsargātu augstvērtīgās īpašības un/vai mazinātu apdraudējumus, ko rada apsaimniekošanas darbības.

Apsaimniekojamai teritorijai, kas atbilst SLIMF prasībām, piemēro vienīgi šādus šī kritērija darbības rādītājus; darbības rādītājus neizmanto to darbību novērtēšanai, kas neietilpst SLIMF kategorijā:

9.1.3) Meža apsaimniekotājs konsultējas ar vides aizsardzības jautājumos ieinteresētajām pusēm, amatpersonām vai zinātniekiem, lai apzinātu augstvērtīgas meža īpašības un/vai augstvērtīgos mežus. Ja apsaimniekojamajā īpašumā ir sastopamas augstvērtīgas īpašības vai augstvērtīgi meži, meža apsaimniekotājs veic nepieciešamos pasākumus to aizsardzībai un/vai to apdraudējuma mazināšanai.

9.1.4) Meža apsaimniekotājs iepazīstas ar valstī izstrādāto rokasgrāmatu par augstvērtīgiem mežiem, ja tāda ir, vai izlasa starptautiskās augstvērtīgu mežu noteikšanas rokasgrāmatas pirmo un trešo daļu (skat. zemsvītras piezīmi).

9.2. Sertifikācijas procesa konsultāciju posmā īpaša uzmanība pievēršama apzinātajām apsaimniekojamo mežu augstvērtīgajām īpašībām un to sakarā pieņemtajiem lēmumiem.

Izpildes indikatori:

²Rokasgrāmata augstvērtīgu mežu novērtēšanai

(http://www.panda.org/what_we_do/how_we_work/conservation/forests/tools/hcvf_toolkit/)

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

- 9.2.1) Pēc konsultācijām ar ieinteresētajām pusēm saistībā ar mežu augstvērtīgajām īpašībām tiek sagatavots rezultātu pārskats, kurā ir skaidri norādītas apzinātās augstvērtīgās īpašības un noteiktas stratēģijas to saglabāšanai, vairošanai un iespējamā apdraudējuma novēršanai. Veicot meža apsaimniekošanu lielā mērogā, meža apsaimniekotājam ir jādokumentē konsultāciju process.
- 9.2.2) Meža apsaimniekotājam ir saraksts, kurā iekļautas visas tās ieinteresētās puses, kuras sertificētājs var intervēt saistībā ar augstvērtīgajiem mežiem.
- 9.2.3) Ar ieinteresētajām pusēm veikto apspriežu rezultāti apliecina, ka meža apsaimniekotājs konsekventi ievēro un aizsargā platības, kurās sastopamas augstvērtīgas īpašības.

9.3. Apsaimniekošanas plānā, ievērojot piesardzības principu, iekļaujami un praksē realizējami īpaši pasākumi, kas nodrošinātu mežu augstvērtīgumu raksturojošo īpašību saglabāšanu un/vai vairošanu. Pasākumu apraksts iekļaujams publiski pieejamā apsaimniekošanas plāna kopsavilkumā.

Izpildes indikatori:

- 9.3.1) Apsaimniekošanas plānā un tā publiski pieejamajā kopsavilkumā meža apsaimniekotājs apraksta apsaimniekojamajā meža teritorijā apzinātās augstvērtīgās vērtības, kā arī pasākumus, kas veikti, lai šīs vērtības saglabātu un/vai vairotu.
- 9.3.2) A) Attiecībā uz darbībām, kas neietilpst SLIMF kategorijā, meža apsaimniekotājs nosaka un ievēro atbilstošu un ekonomiski pamatotu laika periodu, kādā tiks atjaunināts publiski pieejamais kopsavilkums par meža platībām ar augstvērtīgajām īpašībām atbilstoši saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei.
- B) Attiecībā uz darbībām, kas ietilpst SLIMF kategorijā, meža apsaimniekotājs atjaunina visus publiski pieejamos kopsavilkumus vismaz vienu reizi meža apsaimniekošanas sertifikāta derīguma termiņa (5 gadu) laikā.
- 9.3.3) Meža apsaimniekotājs nodrošina pierādījumus dabā, kas apliecina, ka augstvērtīgās meža īpašības tiek aizsargātas atbilstoši piesardzības principam.

9.4. Lai izvērtētu augstvērtīgo meža īpašību saglabāšanai vai vairošanai izmantoto metožu efektivitāti, ir jāveic ikgadējs monitorings.

Izpildes indikatori:

- 9.4.1) Tiek izstrādāti metožu efektivitātes novērtēšanas rādītāji un iekļauti apsaimniekošanas plāna sadaļā, kas attiecas uz augstvērtīgo meža īpašību saglabāšanu.
- 9.4.2) Atbilstoši saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei tiek veikts ikgadējais monitorings, lai novērtētu, cik efektīvi augstvērtīgo meža īpašību apsaimniekošanas un aizsardzības metodes palīdz saglabāt un/vai vairost šīs īpašības saskaņā ar izstrādātajiem darbības rādītājiem, kā norādīts 9.4.1. kritērijā.
- 9.4.3) Augstvērtīgo meža īpašību apsaimniekošanas monitoringa rezultātus izmanto, lai pilnveidotu augstvērtīgo meža īpašību apsaimniekošanas un aizsardzības pamatnostādnes, un lai pārskatītu apsaimniekošanas plānu.

10. PRINCIPS. PLANTĀCIJAS

Plantācijas ir jāplāno un jāapsaimnieko saskaņā ar iepriekšējiem 9 principiem un kritērijiem, kā arī ar šo 10. principu un tā kritērijiem. Kamēr plantācijas var dot virkni sociālu un ekonomisku labumu, kā arī savu ieguldījumu pasaules vajadzību apmierināšanā pēc meža produktiem, tās var kalpot par papildinājumu dabisko mežu apsaimniekošanai, samazinot apsaimniekošanas slodzi uz dabiskiem mežiem un veicinot šo mežu atjaunošanos un aizsardzību.

10.1. Plantāciju apsaimniekošanas mērķiem, ieskaitot dabisko mežu atjaunošanas un aizsardzības mērķus, ir jābūt precīzi formulētiem apsaimniekošanas plānā un skaidri realizētiem šī plāna izpildes gaitā.

Izpildes indikatori:

10.1.1) Plantāciju apsaimniekošanas plānā jāiekļauj mežkopības, sociālie un ekonomiskie mērķi, arī attiecībā uz dabisko mežu atjaunošanu un saglabāšanu.

10.1.2) Meža apsaimniekotājs uzskatāmi pierāda 10.1.1. punktā noteikto mērķu un ar tiem saistīto nostādņu īstenošanu, veicot meža apsaimniekošanas un/vai administratīvas darbības.

10.2. Plantāciju plānojumam un izvietojumam ir jāveicina dabisko mežu saglabāšana, aizsargāšana un atjaunošana, un tās nedrīkst veicināt saimnieciskās darbības radītās slodzes palielināšanos dabiskajos mežos. Plānojot operāciju intensitātei atbilstošu plantāciju izvietojumu, ir jāņem vērā sugu izplatīšanās koridori, robežjoslas gar ūdeņiem un dažāda vecuma un rotācijas ciklu audžu savstarpējais izvietojums. Plantāciju mērogam un izvietojumam ir jāiekļaujas dabiskajā mežaudžu ainavā.

Izpildes indikatori:

10.2.1) Veidojot plantācijas, stādītajām mežaudzēm ir jāimitē dabisko mežaudžu ainaviskais izvietojums un apjoms.

10.2.2) Gar ūdenskrātuvēm tiek izveidotas robežjoslas, kurās ir saglabāts vai izveidots dabiskās veģetācijas segums. Robežjoslu platums atbilst vai pārsniedz reģionālo standartu prasības.

10.2.3) Augsnes sagatavošana netiek veikta tuvāk par 25m no ūdens malas un, ierīkojot skujukoku plantāciju, 25m zonā gar tās malu tiek nodrošināts vismaz 30% lapukoku piemistrojums

10.2.4) Atbilstoši operāciju mērogam un intensitātei, lai nodrošinātu savvaļas dzīvnieku pārvietošanos, ir saglabāti sugu izplatīšanās koridori.

10.2.5) Veidojot plantācijas, iekļauj dažāda vecuma un rotācijas ciklu mežaudzes.

10.3. Lai nodrošinātu ekonomisko, ekoloģisko un sociālo stabilitāti, priekšroka ir jādod plantāciju daudzveidībai. Šāda daudzveidība var ietvert apsaimniekojamo vienību lielumu un izvietojumu ainavā, sugu skaitu un ģenētisko sastāvu, vecumu klases un to attiecības.

Izpildes indikatori:

10.3.1) Plantāciju veidošanas programma iekļauj dažādas sugas vai proveniences

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

- 10.3.2) Apsaimniekošanas režīms nodrošina daudzveidību, īstenojot tādu praksi kā atšķirīgi rotācijas cikli, dažādas platības un konfigurācijas izcirtumi, dabiski atjaunojošos sējeņu kopšana mākslīgi atjaunoto audžu ietvaros.
- 10.3.3) Plantācijās, kuru vienlaidus platība ir 10 ha un vairāk un kuru teritorijā nav iekļauti mežu zemju platību ieslēgumi, krūmāji vai dabiskai atjaunošanai atstātas vietas vismaz 5% apjomā no plantācijas lieluma, vienas sugas īpatsvars nepārsniedz 95%.
- 10.3.4) Plantācijām ar vienlaidus platību virs 10 ha jāveic novērtējums par to ietekmi uz ainavas vizuālām īpašībām.
- 10.3.5) Apsaimniekošanas plāns ietver mērķus, pamatnostādnes un vadlīnijas attiecībā uz bioloģisko daudzveidību.
- 10.4. Stādāmo sugu atlasei ir jāpamatojas uz to vispārējo piemērotību vietai un to atbilstību apsaimniekošanas mērķiem. Lai veicinātu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, veidojot plantācijas un atjaunojot degradētas ekosistēmas, ir jādod priekšroka vietējo sugu izmantošanai. Eksotisko sugu lietošana, kas ir pieļaujama vienīgi gadījumos, ja ieguvumi no tām ir lielāki, kā lietojot vietējās sugas, ir jāpakļauj rūpīgam monitoringam, lai varētu konstatēt neraksturīgas parādības, piemēram, audžu bojāeju, slimību vai kaitēkļu uzliesmojumus un nevēlamas ekoloģiskas blakusparādības.**

Izpildes indikatori:

- 10.4.1) Eksotiskās koku sugas stāda tikai pēc tam, kad ir veikts vietējo sugu novērtējums, kas pierāda, ka ieguvumi no vietējām sugām nevar sasniegt to pašu līmeni.
- 10.4.2) Eksotisko sugu audžu adaptēšanās tiek pakļauta regulāram monitoringam, lai konstatētu audžu bojāeju, slimības un kaitēkļu uzliesmojumus.
- 10.4.3) Veidojot plantācijas, izvēlas sugas un proveniencas, balstoties uz dokumentētiem pētījumiem, kas pierāda to piemērotību konkrētajai vietai, kurā plantāciju plānots ierīkot, un apsaimniekošanas mērķiem.
- 10.4.4) Informāciju par sēkļu vai stādmateriāla izcelsmi norāda apsaimniekošanas plānā vai citā atbilstošā dokumentā.

10.5. Daļu no visa apsaimniekojamā meža, ko nosaka atbilstoši plantācijas mērogam, ir jāapsaimnieko ar mērķi, atjaunot šajā vietā dabisku mežu.

Izpildes indikatori:

- 10.5.1) Eksistējošo raksturīgo ekosistēmu paraugus aizsargā vai atjauno to dabiskā stāvoklī gan meža īpašumā vai ārpus tā robežām.
- 10.5.2) Dabisko mežu platības apsaimniekojamā teritorijā ir atzīmētas kartē un, ja nepieciešams, iezīmētas ar robežzīmēm dabā, lai nodrošinātu to aizsardzību.

Apsaimniekojamai teritorijai, kas atbilst SLIMF prasībām, piemēro vienīgi šādus šī kritērija darbības rādītājus; darbības rādītājus neizmanto to darbību novērtēšanai, kas neietilpst SLIMF kategorijā:

10.5.3) Plantāciju plānojumam un apsaimniekošanas režīmam ir jāveicina ekoloģisko vērtību saglabāšana, jo īpaši attiecībā uz aizsargājamām teritorijām.

10.5.4) Ja ir ekoloģiski un ekonomiski neizdevīgi veidot mazu plantāciju, lai apsaimniekotu atjaunojamo platību, plantācijas apsaimniekotājs vai apsaimniekotāju grupa var izmantot „beznogabalu metodi” un/vai veidot līdzīgu ainavu iepriekšējai un atjaunot ekosistēmas kopā ar citām darbībām vai arī nodrošināt esošās aizsargājamās teritorijas uzturēšanu.

10.6. Ir jāveic pasākumi, lai saglabātu vai uzlabotu augsnes struktūru, auglību un bioloģisko aktivitāti. Mežizstrādes tehnoloģijas un to lietošanas intensitāte, ceļu un taku būve un uzturēšana, kā arī sugu izvēle nedrīkst ilgtermiņā bojāt augsni vai kaitīgi ietekmēt ūdens kvalitāti, kvantitāti, vai radīt būtiskas izmaiņas dabiskajās ūdenstecēs.

Izpildes indikatori:

10.6.1) Masīvos ar platību lielāku par 10 000 ha, plantāciju apsaimniekotājs aktīvi iesaistās lauka apsekojumos, lai izvērtētu augsnes auglības tendences vismaz reizi rotācijas periodā; meža stādījumu platībā sastopamie augsnes tipi tiek atzīmēti kartē un ņemti vērā, veicot apsaimniekošanu.

10.6.2) Norādījumi stādīto mežaudžu ierīkošanai, kopšanai un novākšanai tiek izstrādāti, ņemot vērā augsnes veselību un auglību.

10.6.3) Apsaimniekošanas darbības negatīvi neietekmē ūdens un piekrastes resursus, ieskaitot ūdens kvalitāti, un būtiski nemaina hidroloģisko režīmu nogabalā; mežaudzes stāda vienīgi teritorijā ar lēzenu vai nedaudz slīpu reljefu.

10.6.4) Visas ūdensteces apsaimniekojamā teritorijā ir apzinātas un atzīmētas kartē.

10.6.5) Apsaimniekošanas plāns ietvert pamatnostādnes un vadlīnijas augsnes struktūras saglabāšanai un ūdens kvalitātes aizsardzībai.

10.7. Ir jāveic pasākumi, lai novērstu un līdz minimumam samazinātu kaitēkļu, slimību un ugunsgrēku uzliesmojumus, kā arī invazīvu augu sugu ieviešanu. Kompleksai kaitēkļu apkarošanai ir jābūt apsaimniekošanas plāna būtiskai sastāvdaļai, liekot uzsvāru uz profilaksi un bioloģiskām kontroles metodēm, nevis uz ķīmiskajiem pesticīdiem un mākslīgo mēslojumu. Apsaimniekojot plantācijas, jāpieliek visas pūles, lai izvairītos no ķīmisko pesticīdu un mākslīgā mēslojuma izmantošanas, tais skaitā kā arī kokaudzētavās. Ķīmisko vielu izmantošana ir aprakstīta arī 6.6. un 6.7 kritērijā.

Izpildes indikatori:

10.7.1) Darba procedūras plantācijās ietver regulāru kaitēkļu un patogēno organismu, kuru klātbūtne Latvijā zināma, monitoringu.

10.7.2) Apsaimniekošanas plāns ietver pamatnostādnes un vadlīnijas kompleksai kaitēkļu apkarošanai, kas konsekventi tiek ievērotas, strādājot mežā.

10.7.3) Ieviešot pamatnostādnes un īstenojot tās praksē, meža apsaimniekotājs pierāda savu apņemšanos, iespēju robežās, samazināt ķīmisko pesticīdu un mēslojuma lietošanu.

10.7.4) Meža apsaimniekotājam ir rakstveida ugunsdrošības pasākumu un ugunsgrēku likvidēšanas plāns atbilstoši saimnieciskās darbības mērogam un intensitātei.

10.8 Atbilstoši darbību mērogam un daudzveidībai, papildus tam, kas noteikts 8., 6. un 4. kritērijā, plantāciju monitoringā ir jāiekļauj regulārs novērtējums par plantāciju potenciālo ekoloģisko un sociālo ietekmi uz meža īpašumu un tam pieguļošajām platībām (piemēram, dabiskā atjaunošanās, ietekme uz ūdens resursiem un augsnes auglību, kā arī uz vietējo iedzīvotāju labklājību). Nedrīkst stādīt nevienu sugu plašā apmērā, līdz vietējie izmēģinājumi un/vai pieredze ir pierādījuši, ka tā ekoloģiski labi adaptējas attiecīgā vietā, nav agresīva un tai nav nopietna negatīva ekoloģiska ietekme uz citām ekosistēmām. Iegādājoties zemi plantācijām, speciāla uzmanība jāvelta sociāliem jautājumiem, īpaši vietējo īpašuma tiesību, lietošanas tiesību vai piekļuves tiesību aizsardzībai.

Izpildes indikatori:

10.8.1) Monitoringā tiek novērtēta plantāciju ekoloģiskā un sociālā ietekme, skat. 4.4. un 8.2. kritēriju.

10.8.2) Monitoringā tiek aplūkota gan ietekme attiecīgajā platībā, gan ārpus tās, piemēram, ietekme uz ainavu, ko rada stādītās sugas

10.8.3) Sugas plantāciju ierīkošanai tiek izvēlētas tikai pēc tam, kad vietējie izmēģinājumi un citi empīriski pierādījumi ir apliecinājuši šo sugu piemērotību attiecīgajai vietai.

10.8.4) Zemes iegāde meža plantāciju ierīkošanai negatīvi neietekmē – bez pienācīgas kompensācijas – vietējās īpašumtiesības vai piekļuves un/vai izmantošanas tiesības.

Apsaimniekojamai teritorijai, kas atbilst SLIMF prasībām, piemēro vienīgi šādus šī kritērija darbības rādītājus:

10.8.5) Monitoringā tiek novērtēta plantāciju ekoloģiskā un sociālā ietekme, skat. 4.4. un 8.2. kritēriju.

10.9 Plantācijas, kas pēc 1994. g. novembra izveidotas uz dabisko mežu zemēm, parasti neatbilst sertifikācijas kritērijiem. Sertifikācija ir pieļaujama gadījumos, kad sertifikācijas organizācijai tiek iesniegti pietiekami pierādījumi, ka apsaimniekotājs/īpašnieks nav tieši vai netieši atbildīgs par šādu transformēšanu.

Izpildes indikatori:

10.9.1) Dokumenti ir pietiekoši detalizēti, lai ļautu SCS auditoram(-iem) noteikt, vai dabisko meža zemju transformācija par plantācijām ir notikusi pēc 1994 .g. novembra.

10.9.2) Ir pierādījumi, kas apliecina, ka jebkura šāda transformācija, ja tā ir veikta, nav saistīta ar pašreizējiem apsaimniekotājiem/īpašniekiem.

10.9.3) Ja transformācija notikusi pēc 1994. g. novembra, tiek veikti pasākumi, lai to kompensētu, gan demonstrējot pārlicinošus pierādījumus dabā, gan saņemot tos pēc intervijām ar ieinteresētajām pusēm.

1. PIELIKUMS. Spēkā esošie normatīvie akti, kas regulē meža apsaimniekošanu Latvijā

Tabulā uzskaitīti mežsaimniecības nozarē vissvarīgākie normatīvie akti un noteikumi.

Normatīvā akta nosaukums	Spēkā no
Aizsargjoslu likums (The Law on the Protection Belts)	05.02.1997.
AP deklarācija "Par LR pievienošanos starptautisko tiesību dokumentiem cilvēktiesību jautājumos" (Declaration of the Supreme Soviet On Accession of the Republic of Latvia to the International Law on Human Rights)	04.05.1990.
Augu aizsardzības likums (Plant Protection Law)	17.12.1998.
Civillikums (The Civil Law of Latvia)	28.01.1937.
Civilprocesa likums (Civil Procedure Code)	14.10.1998.
Darba likums (Labour Law)	20.06. 2001.
Darba aizsardzības likums (Law On Work Safety)	06.06.2001.
Likums "Par arodbiedribām" (Law on Trade Unions)	13.12.1990.
Likums "Par akciju sabiedrībām" (Law on Joint Stock Companies)	18.05.1993.
Likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" (The Law on Specially Protected Nature Areas)	02.03.1993.
Likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" (Law on Environmental Impact Assessment)	14.10.1998.
Likums "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām (Law on Compulsory Social Insurance in Respect of Accidents at Work and Occupational Diseases)	02.11.1995.
Likums "Par piesārņojumu" (The Law On Pollution)	15.03.2001.
Likums "Par Starptautiskās darba organizācijas konvencijām Nr. 81, 129, 144, 154, 158, 173" (Law on International Labour Organization Conventions No. 81, 129, 144, 154, 158, 173)	15.07.1994.
Likums "Par valsts un pašvaldību zemes īpašuma tiesībām un to nostiprināšanu zemesgrāmatā" (Law on the Land Ownership Right of the State and the Local Governments and their Securing in the Land Registry)	29.03.1995.
Likums "Par vides aizsardzību" (Law on Environmental Protection)	06.08.1991.
Likums "Par ugunsdrošību" (Law on Fire Safety)	24.03.1992.
Likums "Par uzņēmējdarbību" (Law on Entrepreneurship)	26.09.1990.
Likums "Par zemes dzīlēm" (Law on Subsoil)	02.05.1996.
Likums "Par 1992.g. 5. jūnija Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību" (The Law on Rio de Janeiro Convention of 05.06.1992 on Biological Diversity)	31.08.1995.
Komerclikums (The Commercial Law)	13.04.2000.
Krimināllikums (The Criminal Law)	17.06.1998.
Medību likums (The Hunting Law)	01.06.1995.
Meža likums (Law on Forests)	24.02.2000.

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (Scientific Certification Systems – SCS)

Meža aizsardzības programma

MK noteikumi Nr. 45 “Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi (Cabinet Regulation No.45 “Regulations for Microreserve Establishment, Protection and Management”)	30.01.2001.
MK noteikumi Nr. 50 “Obligātās sociālās apdrošināšanas pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām apdrošināšanas atlīdzības piešķiršanas un aprēķināšanas kārtība” (Cabinet Regulations No. 50 “On Compulsory Social Insurance in Respect of Accidents at Work and Occupational Diseases and the Procedure for Estimating the Compensation and Granting it”)	16.02.1999.
MK noteikumi Nr. 69 “Noteikumi par aizsargājamo ainavu apvidiem” (Cabinet Regulation No. 69 “Regulation on Protected Landscape Areas”)	23.02.1999.
MK noteikumi Nr. 83 “Noteikumi par dabas parkiem” (Cabinet Regulation No. 83 “Regulation on Nature Parks”)	09.03.1999.
MK noteikumi Nr. 90 “Mežaudzes novērtēšanas kārtība” (Cabinet Regulation No. 90 “Procedure for Evaluation of Forest Stands”)	27.02.2001.
MK noteikumi Nr. 94 “Meža zemes transformācijas kārtība (Cabinet Regulation No. 94 “Forest Land Transformation Procedure”)	27.02.2001.
MK noteikumi Nr. 108 “Meža ieaudzēšanas un plantāciju mežu noteikumi (Cabinet Regulation No. 108 “Regulations on Afforestation and Plantation Forests”)	06.03.2001.
MK noteikumi Nr. 109 “Noteikumi par profesionālās kvalifikācijas prasībām meža inventarizācijai un meža apsaimniekošanas plānošanai” (Cabinet Regulations No. 109 “On Vocational Competence Demands for Specialists in Forest Inventory and Management Planning”)	06.03.2001.
MK noteikumi Nr. 110 “Zinātniskās izpētes mežu apsaimniekošanas kārtība (Cabinet Regulations No. 110 “Order for Managing Scientific Research Forests”)	06.03.2001.
MK noteikumi Nr. 117 “Noteikumi par zaudējuma atlīdzību par īpaši aizsargājamo sugu indivīdu un biotopa iznīcināšanu vai bojāšanu” (Cabinet Regulation No. 117 “Regulation for the Compensation of Losses for Destroying or Damaging the Individuals of Protected Wildlife Species and the Habitats for the Same”)	13.03.2001.
MK noteikumi Nr. 125 “Darba aizsardzības prasības darba vietās” (Cabinet Regulation No 125 “Requirements for Labour Protection in Workplaces”)	19.03.2002.
MK noteikumi Nr. 131 “Noteikumi par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem (Cabinet Regulation No. 131 “Regulation on Protected Dendrological Plantations”)	20.03.2001.
MK noteikumi Nr. 152 “Noteikumi par koku ciršanu meža zemēs”(Cabinet Regulation No. 152 “Regulation on Tree Felling in Forest Lands”)	09.04.2002.
MK noteikumi Nr. 175 “Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem” (Cabinet Regulation No. 175 “Regulation on Protected Geological and Geomorphological Sites”)	17.04.2001.

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (Scientific Certification Systems – SCS)

Meža aizsardzības programma

MK noteikumi Nr. 189 “Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā” (Cabinet Regulation No. 189 “Nature Protection Regulations in Forest Management”)	08.05.2001.
MK noteikumi Nr. 212 “Noteikumi par dabas liegumiem” (Cabinet Regulation No.212 “Regulation on Nature Reserves”)	15.06.1999.
MK noteikumi Nr. 212 “Meža monitoringa veikšanas kārtība” (Cabinet Regulation No.212 “Order for Performing Forest Monitoring”)	22.05.2001.
MK noteikumi Nr. 213 “Kārtība, kādā vērtējama ietekme uz vidi” (Cabinet Regulation No.213 “Procedures for Environmental Impact Assessment”)	15.06.1999.
MK noteikumi Nr. 215 “Noteikumi par minimālo mēneša darba algu un minimālo stundas tarifa likmi” (Cabinet Regulation No. 215 “On Minimum Monthly Wages and Hourly Rate”)	28.05.2002.
MK noteikumi Nr. 217 “Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtas situācijas izsludināšanu mežā” (Cabinet Regulation No. 217 “Regulations for Taking Forest Protection Measures and Declaring Emergency Situations”)	29.05.2001.
MK noteikumi Nr. 251 “Medību noteikumi” (Cabinet Regulation No. 251 “Hunting Regulations”)	08.08.1995.
MK noteikumi Nr. 263 “Meža aizsargjoslu ap pilsētām noteikšanas metodika” (Cabinet Regulation No. 263 “Method of Establishing Forest Protection Belt around Urban Centres”)	22.05.2001.
MK noteikumi Nr. 283 “Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslas noteikšanas metodika” (Cabinet Regulation No. 283 “Method of Determining the Protected Belts of the Baltic Sea and the Riga Gulf”)	04.08.1998.
MK noteikumi Nr. 284 “Ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu noteikšanas metodika (Cabinet Regulation No. 284 “Method of Determining the Protected Belts of Waterbodies and Watercourses”)	04.08.1998.
MK noteikumi Nr. 292 “Noteikumi par valsts zemes nomu” (Cabinet Regulation No. 292 “On Renting the State-owned Land”)	03.19.1995.
MK noteikumi Nr. 345 “Kārtība, kādā zemes lietotājiem nosakāmi zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo sugu un migrējošo dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem” (Cabinet Regulation No.345 “On the Compensation for the Damage Done by Specially Protected and Migrating Animals”)	31.07.2001.
MK noteikumi Nr. 354 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (Cabinet Regulation No. 354 “Regulations on the General Protection and Use of Specially Protected Nature Territories”)	21.10.1997.
MK noteikumi Nr. 367 “Noteikumi par meža reproduktīvo materiālu (Cabinet Regulation No. 367 “Regulation on Forest Reproductive Material”)	07.08.2001.
MK noteikumi Nr. 370 “Kārtība kādā aprēķināmi mežam nodarītie zaudējumi” (Cabinet Regulation No 370 “Order for Estimating the Damage Incurred to Forest”)	24.10.2000.

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

MK noteikumi Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" (Cabinet Regulation No. 396 "Regulation for the List of Specially Protected Species and the Species of Restricted Use")	14.11.2000.
MK noteikumi Nr. 398 "Meža atjaunošanas noteikumi" (Cabinet Regulation No. 398 "Forest Regeneration Regulations")	11.09.2001.
MK noteikumi Nr. 416 "Kārtība koku ciršanai ārpus meža zemes (Cabinet Regulation No. 416 "Procedures for Felling Trees Outside Forest Land")	28.11.2000.
MK noteikumi Nr. 421 "Par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu" (Cabinet Regulation No. 421 "Regulations for the List of Specially Protected Habitats")	05.12.2000.
MK noteikumi Nr. 434 "Meža valsts reģistra informācijas aprites noteikumi" (Cabinet Regulation No. 434 "Regulations on Circulation of State Forest Register Information")	19.12.2000.
MK noteikumi Nr. 438 "Ugunsgrēku un to seku uzskaites noteikumi" (Cabinet Regulation No. 438 "On Recording the Cases of Fire and the Damage Inflicted")	24.11.1998.
Mk noteikumi Nr. 440 "Ugunsdrošības noteikumi" (Cabinet Regulation No. 440 "On Fire Safety")	30.12.1997.
Sugu un biotopu aizsardzības likums (The Law on Species and Habitat Protection)	16.03.2000.
Valsts meža dienesta likums (The State Forest Service Law)	25.11.1999.
Zemesgrāmatu likums (The Law of Land Registry)	22.12.1937.

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

2. PIELIKUMS Daudzpusējo vides nolīgumu un ILO konvenciju saraksts

Nosaukums	Pieņemšanas datums
Convention for the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, Bern, 1979 (Bernes 1979. gada Konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dzīvotņu aizsardzību)	17.12.1996.
Bonn Convention On Conservation of Migratory Species of Wild Animals, Bonn, 1979 (Bonnas 1979. gada Konvencija par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību)	11.03.1999.
Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES) Washington (CITES (Vašingtonas) 1973. gada Konvencija par starptautisko tirdzniecību ar apdraudētajām savvaļas dzīvnieku un augu sugām)	17.12.1996.
Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context (Espoo, 1991) (Espo 1991. gada 25. februāra Konvencija par ietekmes uz vidi pārrobežu kontekstā)	01.07.1998.
Convention on the Protection of Marine Environment of the Baltic Sea Area, Helsinki, 1974 and 1992 (Helsinki 1974.gada un 1992. gada Konvencijas par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību)	03.03.1994.
Convention No. 87 “On the Freedom of Associations and the Right to Join into Organisations” (Konvencija “Par asociāciju brīvību un tiesību aizsardzību apvienojoties organizācijās”, Nr. 87)	1948
Convention No. 151 “On Labour Relations” (Konvencija “Par darba attiecībām” Nr. 151)	1978.
Convention No. 158 “On Terminating Labour Relations at the Employer’s Initiative” (Konvencija “Par darba attiecību pārtraukšanu pēc uzņēmēja iniciatīvas” Nr. 158)	02.06.1982. (25.08.1995.)
Convention No. 155 “On Labour Safety, Health Protection and Work Environment” (Konvencija “Par darba drošību un veselību un darba vidi” Nr. 155)	03.06.1981. (03.06.1981.)
Convention No. 81 “On Labour Inspection in the Industry and Trade” (Konvencija “Par darba inspekciju ražošanā un tirdzniecībā” Nr. 81)	11.07.1947. (25.08.1995.)
Convention No.148 “On Work Environment” (Konvencija “Par darba vidi” Nr. 148)	20.06.1977. (08.03.1994.)
Convention No. 154 “On Supporting Collective Negotiations” (Konvencija “Par kolektīvo pārrunu atbalstīšanu” Nr. 154)	03.06.1981. (25.08.1995.)
Convention no. 173 “On the Protection of Employee Claims in Case of the Employer’s Insolvency” (Konvencija “Par strādājošo prasību aizsardzību uzņēmēja maksātnespējas gadījumā” Nr. 173)	03.06.1992. (23.06.1992.)
Convention No. 98 “On the Right to Join into Organizations and Make Joint Contracts” (Konvencija “Par tiesībām uz apvienošanās organizācijās un kolektīvo līgumu slēgšanu” Nr. 98)	1949
Convention No. 144 “On Tripartite Consultations on Promoting the Use of International Labour Norms” (Konvencija “Par trīspusējām konsultācijām Starptautisko Darba Normu pielietošanas sekmēšanai” Nr. 144)	26.06.1976. (25.08.1995.)
Convention on the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, Paris, 1972 (Parīzes UNESCO 1972.g. 16. Novembra Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību)	17.02.1997.

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

2.2.1971 Ramsar Convention on Wetlands of International Importance especially as Waterfowl Habitat (Ramsāres 1971. gada 2.februāra Konvencija par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kāūdēnsputnu dzīves vidi)	29.03.1995.
Convention on Biological Diversity, Rio de Janeiro, 1992 (Riodežaneiro 1992. Gada 5. jūnija Konvencija par bioloģisko daudzveidību)	31.08.1995.
Vienna Convention for the Protection of the Ozone Layer, Vienna, 1985 and the 1987 Montreal Protocol on the Substances Depleting the Ozone Layer (Vīnes 1985. gada Konvencija par ozona slāņa aizsardzību un tās 1987. gada Monreālas protokols par ozona slāni noārdošām vielām)	14.03.1995.
The United Nations framework convention on Climate Change, 1992 (ANO 1992. gada Vispārēja konvencija par klimata pārmaiņām)	23.02.1995

3. PIELIKUMS Apdraudēto sugu saraksts

Latvijas apdraudēto sugu datubāze ir atrodama CITES konvencijā iekļauto sugu datubāzē un Starptautiskās dabas un dabas resursu aizsardzības savienības (IUCN) veidotās apdraudēto dzīvnieku un augu ikgadējās Sarkanās grāmatas versijā internetā:

- <http://www.cites.org/eng/resources/species.html>
- <http://www.daba.gov.lv>

- MK noteikumi Nr. 421 “Par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu” (Cabinet Regulation No. 421 “Regulations for the List of Specially Protected Habitats”)
- MK noteikumi Nr. 45 “Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi (Cabinet Regulation No.45 “Regulations for Microreserve Establishment, Protection and Management”).

4. PIELIKUMS. Terminu vārdnīca

Principu un kritēriju oriģinālās versijas tekstā izmantotie termini atbilst to norādītajai nozīmei standarta angļu valodas vārdnīcās. Par atsevišķu apzīmējumu (piemēram, vietējā sabiedrība) precīzu nozīmi un interpretāciju vietējā kontekstā ir jālemj meža apsaimniekotājiem un sertificētājiem. Šajā dokumentā zemāk norādītos terminus saprot šādi:

Ainava: salikta ģeogrāfiskā struktūra, ko veido mijiedarbībā esošas ekosistēmas, kas radušās ģeoloģisku, topogrāfisku, augsnes, klimatisku, biotisku un cilvēka darbības ietekmju rezultātā.

Apdraudētās sugas: sugas, kurām draud izmiršana tuvākajā nākotnē.

Apsaimniekojamais meža īpašums: meža teritorija, kura ietilpst FSC meža apsaimniekošanas sertifikāta darbības jomā.

Atjaunošana: dabiskās vides vai ekosistēmas pārveidošana, lai ieviestu vai atjaunotu komponentus vai īpašības, kas piemērotas šai vietai no ekoloģiskā un vēsturiskā viedokļa.

Augstvērtīgi meži: augstvērtīgie meži nosakāmi pēc vienas vai vairākām šādām pazīmēm:

- a) tajos atrodas vispasaules, reģionālā vai konkrētās valsts mērogā nozīmīgas bioloģiskās daudzveidības vērtības: (piem., endēmas, apdraudētas, izmirstošas sugas) un/vai lieli mežu masīvi, kas ietilpst vai kuros atrodas apsaimniekojamās platības, un kur sastopama lielākā daļa vai atsevišķos gadījumos visas šiem apstākļiem raksturīgo sugu dzīvotspējīgās populācijas to dabiskā izplatībā un koncentrācijā;
- b) meža teritorijas, kas ietver retas, apdraudētas vai izmirstošas ekosistēmas, vai atrodas tajās;
- c) meža teritorijas, kas veic ekosistēmas pamatfunkcijas kritiskās situācijās (piem., aizsargā ūdensšķirtnes, nodrošina erozijas kontroli);
- d) meža teritorijas, kas ir nozīmīgas vietējo iedzīvotāju pamatvajadzību apmierināšanai (piem., iztika, veselība) un/vai vitāli svarīgas vietējās sabiedrības tradicionālās kultūras saglabāšanai (kultūras, ekoloģiskas, ekonomiskas vai reliģiskas nozīmes objekti tiek apzināti, konsultējoties ar vietējo sabiedrību).

Bioloģiskā daudzveidība: dzīvo organismu formu dažādība visās vidēs, tai skaitā sauszemes, jūras un citās ūdens ekosistēmās un ekoloģiskajos kompleksos, kuru sastāvdaļas tie ir. Bioloģisko daudzveidību aplūko ģenētiskajā, sugu un ekosistēmu līmenī.

Bioloģiskās daudzveidības vērtības: bioloģiskās daudzveidības un tās komponentu raksturīgās, ekoloģiskās, ģenētiskās, sociālās, ekonomiskās, zinātniskās, izglītojošās, kultūras, rekreācijas un estētiskās vērtības.

Bioloģiskie kontroles aģenti: dzīvi organismi, kurus izmanto, lai iznīcinātu vai regulētu citu dzīvo organismu populācijas.

Dabiskās sugas: sugas, kas dabiski vairojas reģionā; sugas, kas ir endēmas konkrētajā teritorijā.

Dabiskie cikli: barības un minerālvielu aprite, kas rodas mijiedarbojoties augsnei, ūdenim, augiem un dzīvniekiem meža vidē un ietekmē konkrētās teritorijas ekoloģisko saglabāšanās spēju.

Dabiskie meži: meža teritorijas, kurās sastopamas daudzas no tādām ekosistēmas galvenajām iezīmēm un pamatelementiem kā sarežģītība, struktūra un dažādība, kā norādīts FSC apstiprinātajos nacionālajos un

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

reģionālajos meža apsaimniekošanas standartos.

Citi meža tipi: meža teritorijas, kas neatbilst plantāciju vai dabisko mežu kritērijiem, un kuras ir īpaši definētas FSC apstiprinātajos nacionālajos un reģionālajos meža uzraudzības standartos.

Ekosistēma: ekosistēmu veido augu, dzīvnieku un mikroorganismu funkcionāli saistīta kopa un to nedzīvā vide, kura savstarpēji mijiedarbojas.

Eksotiskas sugas: ieviestas sugas, kas attiecīgā apvidū nav vietējas vai endēmas.

Ģenētiski modificēti organismi: bioloģiski organismi, kuros ar dažādām metodēm panāktas ģenētiski strukturālas izmaiņas.

Ilgtermiņa periods: laika periods, kas attiecas uz meža īpašnieka vai apsaimniekotāja apsaimniekošanas plānā definētajiem mērķiem, mežizstrādes intensitāti un apņemšanos pastāvīgi saglabāt teritorijā meža ekosistēmu. Attiecīgais laika periods var atšķirties atkarībā no apstākļiem un ekoloģiskā stāvokļa, un kalpo kā funkcija, kas palīdz noteikt, cik ilgs laiks nepieciešams konkrētai ekosistēmai, lai pēc mežizstrādes vai bojājuma ekosistēma atjaunotu tās dabisko struktūru un sastāvu, lai sasniegtu audzes gatavību vai atjaunotos iepriekšējā stāvoklī.

Īpašumtiesības: likumīgi vai atbilstoši vispārpieņemtai praksei atzītas vienošanās, kuras noslēgušas personas vai personu grupas attiecībā uz īpašuma tiesībām un pienākumiem saistībā ar piekļuvi konkrētam zemesgabalam vai ar to saistītiem resursiem (piem., atsevišķiem kokiem, augu sugām, ūdenim, derīgajiem izrakteņiem utt.) un/vai to izmantošanu.

Īslaicīgas rotācijas jaunaudžu mežkopības sistēmas: sistēmas, kuras raksturo mežkopības darbības ar atkārtoto kailcirti un sekojošu meža atjaunošanu, saglabājot tikai dažas no sākotnējo ekosistēmu īpašībām.

Izmantošanas tiesības: meža resursu izmantošanas tiesības, ko nosaka vietējās paražas, savstarpējās vienošanās, vai kuras noteicis pieejas tiesību turētājs. Šīs tiesības var ierobežot konkrētu resursu izmantošanu līdz noteiktam patēriņa līmenim vai noteiktiem mežizstrādes veidiem.

Izzūdošās sugas: sugas, kurām draud iznīkšana, un kuru skaita samazināšanās jau sasniegusi kritisko robežu.

Ķīmiskas vielas: minerālmēsli, insekticīdi, fungicīdi un hormoni, kurus izmanto mežsaimniecībā.

Meža apsaimniekotājs: persona vai organizācija, kas atbild par meža resursu pārvaldību un apsaimniekošanu, tostarp apsaimniekošanas sistēmu, plānošanu un darbību īstenošanu.

Meža viengabalainība: dabiskam mežam raksturīgā struktūra, funkcijas un dinamika.

Mežkopība: meža un meža zemju ieaugšanas, augšanas, kompozīcijas, veselības un kvalitātes kontroles zinātne un māksla, lai sasniegtu īpašnieka izvirzītos mērķus. Tas var gan ietvert, gan neietvert koksnes iegūšanu.

Nekoksnes meža produkti: visi meža produkti, kas nav koksne, ieskaitot citus materiālus, kas iegūti no kokiem, piemēram, sveķi un lapas, kā arī jebkuri citi augu vai dzīvnieku valsts produkti.

Pamatiedzīvotāji: „to cilvēku pēcnācēji, kas pilnīgi vai daļēji apdzīvojuši konkrētas valsts teritoriju laikā, kad atšķirīgas kultūras vai etniskas izcelsmes no citām pasaules vietām iekaroja un pakļāva viņus; apmetoties tur uz

Zinātniskās sertifikācijas sistēmas (*Scientific Certification Systems – SCS*)

Meža aizsardzības programma

dzīvi vai citā veidā, panāca, ka pamatiedzīvotāji vairs nepārvalda savu teritoriju vai atrodas koloniālā situācijā. Šodien viņi dzīvo vairāk saskaņā ar savām īpašām sociālām, ekonomiskām un kultūras ieražām vai tradīcijām, nekā valsts pārvaldījumā, kuras daļā pašreiz atrodas. Valsts un tās institūcijas pārstāv dominējošās iedzīvotāju daļas nacionālās, sociālās un kultūras intereses.” (ANO Darba grupas izstrādātā pamatiedzīvotāju definīcija)

Piegādes ķēde: meža produktu izplatīšanas ceļš no to izcelsmes vietas līdz patērētājam.

Plantācijas: meža teritorijas, kurās nav sastopamas lielākā daļa no dabisko ekosistēmu galvenajām iezīmēm un pamatelementiem, kā norādīts FSC apstiprinātajos meža uzraudzības nacionālajos un reģionālajos standartos, un kas izveidotas sējot, stādot vai ar intensīvām mežkopības metodēm.

Princips: būtisks noteikums vai elements; FSC gadījumā būtisks meža uzraudzības nosacījums vai elements.

Seriālā sukcesijas stadija: veģetācijas, ko veido valdošā suga, pakāpeniska pārveidošanās, ekosistēmai atrodoties sukcesijas stadijā.

Sukcesija: Pakāpeniskas izmaiņas sugu sastāvā un meža ekosistēmas struktūrā, ko laika gaitā izraisa dabiski (nevis cilvēka radīti) procesi.

Tradicionālās tiesības: tiesības, kas veidojušās ilgā laika periodā vienmēr atkārtotošos ieradumu vai paradumu rezultātā, dēļ tā ieguvušas likuma spēku noteiktā ģeogrāfiskā vai sociālā vidē.

Vietējie likumi: likumi, kas ietver visas tiesiskās normas, ko pieņēmušas tādas pārvaldes institūcijas kā departamenti, vietējās pašvaldības, tai skaitā arī tradicionālās tiesības.

Zeme un teritorijas, kuras pieder pamatiedzīvotājiem: visi zemes, gaisa, ūdens, jūras, jūras ledāju, floras, faunas un citi vides resursi, kas tradicionāli piederējuši pamatiedzīvotājiem vai arī viņi tur dzīvojuši, vai tos izmantojuši.